

ΤΟ ΚΑΛΕΜΙ

ΤΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ Ε/Κ ΚΑΙ Τ/Κ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ "ΕΝΩΜΕΝΗ ΚΥΠΡΟΣ" (ε/κ τμήμα)

Τεύχος 13
Σεπτέμβρης 2010
Περιεχόμενα

Σελ. 2

Παρουσίαση Βιβλίου
της *Ελενας Χατζηπέτρου*

Σελ 3

"Το σπίτι της Μελάντρας"
της *Ελενας Χατζηπέτρου*

Σελ. 4

Καλοκαίρι στη Λευκωσία
της *Μαρίας Μαυραδά*

Σελ. 5

Η μάνα μας η γη
του *Πόλη Ανιφτου*

Σελ. 6-7

Διζωνική Versus Διχοτόμηση
του *Χρίστου Αχνιώτη*

Σελ. 8-13

Η διδασκαλία της ιστορίας
στην ε/κ κοινότητα της
Κύπρου Παρέμβαση στο
φόρουμ ιστορικών του
ερευνητικού κέντρου POST
στη νεκρή ζώνη
του *Γρηγόρη Ιωάννου*

Σελ. 14-17

Ξαναγράφοντας τα
εγχειρίδια Ιστορίας
Εκπαίδευση Ιστορίας:
Ενα εργαλείο πόλωσης ή
συμφιλίωσης;
του *Dr Hakan Karahasan*

Σελ 18

Διακύρωση για την 1η
Σεπτεβρίου

Η ώρα της αλήθειας

Από τα δημοψηφίσματα του 2004 μέχρι σήμερα απουσιάζουν απελπιστικά οποιεσδήποτε θετικές εξελίξεις προβλέπονταν αναφορικά με την αλλαγή στο συσχετισμό δυνάμεων υπέρ των Ελληνοκυπρίων. Τα πράγματα ξεκαθαρίζουν. Όσοι υποστήριξαν το « Όχι» και μιλούν ανοιχτά ή συγκαλυμμένα υπέρ της διχοτόμησης Ελληνοκύπριοι ή Τουρκοκύπριοι είναι ευχαριστημένοι. Οι υπόλοιποι ζουν ένα αδιέξοδο που οδηγεί στον κυνισμό και την απελπισία.

Είναι ενδιαφέρον: το ταξίμι ονομάζεται πλέον και διχοτόμηση. Και το αυτοδιάθεση- ένωση διολισθαίνει προς το αυτοδιάθεση- διχοτόμηση.

Το ότι δεν ομολογείται ανοιχτά παρά μόνο από λίγους δεν είναι θέμα που πρέπει να συγχύζει. Στην ελληνοκυπριακή πολιτική υπήρχε πάντα πολιτική διγλωσσία σε βαθμό που ποτέ κανείς δεν μπορεί να μιλά με βεβαιότητα για ειλικρινή στοχοθεσία. Εξ άλλου η ίδια η πολιτική δεν ξεχώρισε ποτέ από την απλή πονηριά.

Συνήθως επιλέγαμε όλα αυτά τα χρόνια την αισιοδοξία και επιμένουμε ακόμα ότι η διεθνής συγκυρία ευνοεί λύση του Κυπριακού στη λογική του συμβιβασμού της Διζωνικής Ομοσπονδίας. Η απαισιοδοξία η οποία μάλιστα είναι συχνά ντόπιας κατασκευής και προέλευσης στηρίζεται στην κρυφή διχοτομική ατζέντα πολιτικών δυνάμεων που καμώνονται πώς ξέχασαν ότι το κράτος που υποστηρίζουν με πάθος είναι συνεταιρικό από την κατασκευή του και μάλιστα με την υπογραφή τους.

Η διγλωσσία της ελληνοκυπριακής πολιτικής γίνεται αντιληπτή από το διεθνές περιβάλλον όπως φαίνεται από πάρα πολλές κινήσεις σε πολιτικό, νομικό, εμπορικό, πολιτιστικό και άλλα ακόμα επίπεδα. Φαίνεται ότι επίκεινται εξελίξεις προς τις οποίες οι πολιτικές που κυριαρχούν στην μια και στην άλλη κοινότητα της Κύπρου θα ασκούν πολύ περιθωριακό ρόλο.

Υπάρχει όμως ένας χώρος με δυνατότητες που μένει ανεκμετάλλευτος σε μεγάλο βαθμό και είναι ο χώρος των κινημάτων στη δικαιοδική και ενδεχομένως την ευρωπαϊκή του διάσταση

Δικαιοδική Πορεία για Λύση

Η 1η του Σεπτεμβρη είναι βέβαια η μέρα έναρξης της σχολικής χρονιάς για τη Μέση Εκπαίδευση. Εμείς οι εκπαιδευτικοί του Καλεμιού θυμούμαστε ότι η μέρα αυτή είναι επίσης αφιερωμένη διεθνώς στην ειρήνη, για την ακρίβεια μας το υπενθύμισαν οι Τουρκοκύπριοι συνάδελφοι οι οποίοι κάθε χρόνο μαζί με τις περισσότερες συντεχνίες της κοινότητας τους οργανώνουν μια μεγάλη πορεία με αίτημα την ειρήνη και τη λύση του Κυπριακού.

Εδώ και μερικά χρόνια έγινε μια σκληρή προσπάθεια να πάρουν οι εκδηλώσεις της μέρας δικαιοδικού αντιδιχοτομικό χαρακτήρα και οι θιασώτες της διχοτόμησης επιστρέφουν δριμείς και στις δύο πλευρές της γραμμής. Εξ άλλου όσοι θέλουν ενωμένη Κύπρο δεν μπορούν παρά να έχουν τη δικαιοδική συνεργασία ως μονόδρομο.

Τα προηγούμενα δύο χρόνια λοιπόν διοργανώθηκαν ισάριθμες συγκεντρώσεις στο Λήδρα Πάλας στις οποίες συνέκλιναν μία πορεία από κάθε πλευρά με κύριο αίτημα την ειρήνη επανένωση. Η Πλατφόρμα μας συμμετείχε ενεργά στις δύο διοργανώσεις.

Εφέτος η συγκεκριμένη συγκέντρωση παίρνει μια καινούργια δυναμική παρά το ζοφερό πολιτικό κλίμα για δύο λόγους πολύ πρακτικούς. Ο πρώτος είναι ότι φέτος ιδρύθηκε η πιο πλατιά Δικαιοδική Πρωτοβουλία Ειρήνης που ανέλαβε τη διοργάνωση με συμμετοχή πολλών οργανώσεων μεταξύ των οποίων και η Προοδευτική Κίνηση Μέσης και Δημοτικής και ο Δεύτερος είναι ότι στην συγκέντρωση συμμετέχουν η ΠΕΟ και η ΝΤΕΒΙΣ.

Υπάρχουν επομένως οι προϋποθέσεις να αποκτήσει η συγκέντρωση τον όγκο και τον παλμό που χρειάζονται για να πιστέψουμε ξανά στις δυνάμεις της ειρήνης και της επανένωσης και να πιέσουμε για λύση.

Είναι η στιγμή να βάλουμε στο ρολόι τη σωστή ώρα. Χάτε είπαμεν το "ΟΧΙ" ώρα να τσιμεντώσουμε το "ΝΑΙ".

Παρουσίαση Βιβλίου

ΤΗΣ ΕΛΕΝΑΣ ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΥ

«ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΒΡΕΓΜΕΝΟ ΜΑΝΤΙΛΙ ΠΟΥ ΜΟΙΡΑΣΤΗΚΑΜΕ»

της Λεϊλά Κιράλπ

«Κανένα πλάσμα δεν γεννιέται με τη δική του θέληση. Είναι φυσικός νόμος αυτός. Γεννήθηκα κι εγώ, σύμφωνα με το νόμο αυτό. Και όταν ήρθα στον κόσμο, όπως κι οι άλλοι άνθρωποι, δεν είχα δικαίωμα να διαλέξω την εθνικότητα, τη μητέρα, τον πατέρα, τους συγγενείς, την κοινότητα, το φύλο, τα αδέρφια, τη γλώσσα και τη θρησκεία μου.»

Κάπως έτσι αρχίζει το πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου της «Το άσπρο βρεγμένο μαντίλι που μοιραστήκαμε» η Λεϊλά Κιράλπ. Γεννημένη και μεγαλωμένη στο Μαρί την περίοδο της βρετανικής κυριαρχίας και παντρεμένη λίγους μόνο μήνες στο Ζυγί, η Λεϊλά περιγράφει την ήσυχη ζωή των κατοίκων αυτών των χωριών μέχρι το 1974.

Το χωριό της πάνω σ' ένα λόφο στολισμένο με αγκάθια, το πέτρινο σπίτι περιστοιχισμένο από ψηλούς τοίχους, η μυρωδιά της αγριελιάς, τα παιχνίδια με το νερό του πηγαδιού, το τρένο από το Βασιλικό, το σχολείο του χωριού, η Ελληνοκύπρια μαμή, οι άνθρωποι και οι ασχολίες τους, οι γιορτές και τα πανηγύρια τους, είναι τα πράγματα που έχουν αποτυπωθεί στη μνήμη της και τα περιγράφει με εικόνες, χρώματα και μυρωδιές που ταξιδεύουν τον αναγνώστη.

Δεν ταξιδεύουν απλά, αλλά αναδύουν άρωμα ειρηνικής, ήρεμης και γαλήνιας ζωής μέχρι το 1963 όπου τα πρώτα δικοινοτικά επεισόδια άρχισαν να αλλάζουν τη ζωή των ανθρώπων. Εκαναν τους ανθρώπους καχύποπτους, οι Τουρκοκύπριοι που δούλευαν σε Ελληνοκύπριους εργοδότες έπαψαν να πηγαίνουν δουλειά, απαγορεύτηκε η είσοδος στο χωριό Ελληνοκυπρίων πωλητών.

Το 1974 βρίσκει τη Λεϊλά παντρεμένη με τον Αχμέτ να ζουν ευτυχισμένοι στο Ζύγι. Στις 14 Αυγούστου 1974 ο Αχμέτ συλλαμβάνεται με άλλους Τουρκοκύπριους και οδηγείται στην Τόχνη και από τότε η Λεϊλά δεν είχε νέα του. Την ίδια μέρα, 14 Αυγούστου 1974, εκδιώκεται από το σπίτι της στο Βαρώσι η κυρία Μαρία με το σύζυγο της Χρύσανθο. Καταφεύγουν στο Ζύγι αναζητώντας καταφύγιο και εκεί στην αποβάθρα μπροστά από το παλιό τελωνείο οι δυο γυναίκες, η Λεϊλά και η Μαρία μοιράζονται τον πόνο τους, σμίγουν τα δάκρυα τους και τα σκουπίζουν

με ένα άσπρο μαντίλι . Αυτό το μαντίλι παίρνει μαζί της η Λεϊλά για ενθύμιο το 1975 όταν φεύγει από το Ζύγι για το Βορρά.

«Εκείνο το κοκκινισμένο, άφθαρτο άσπρο μαντίλι είναι απόδειξη για την ύπαρξη της φιλίας Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.»

Στο βιβλίο δεν υπάρχουν καθόλου αισθήματα έχθρας, μίσους ή θυμού. Διάχυτη είναι η ανάγκη για συγχώρεση, ως προϋπόθεση για να επανενωθεί η Κύπρος μας.

«Η εκδίκηση είναι άγρια δικαιοσύνη. Το να συγχωρεί κανείς όμως, είναι ένδειξη υγείας.»

Η Λεϊλά φύλαξε το άσπρο μαντίλι που οι δυο γυναίκες σκούπισαν τα δάκρυα τους, σαν ένα κόσμημα ανυπολόγιστης αξίας για τις νέες γενιές. Γι' αυτές τις γενιές που θα μοιραστούν τη χαρά της επανένωσης και της ειρήνης στην Κύπρο μας.

“Το σπίτι της Μελάντρας”

ΤΗΣ ΕΛΕΝΑΣ ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΥ

“Αυτό το άσπρο μαντίλι είναι το παρελθόν μου. Ταυτόχρονα, είναι και το μέλλον μου. Εγώ θα κρύψω αυτό το μαντίλι με φροντίδα στο πιο ειδικό σημείο του Melandra house, που χτίζουμε ξοδεύοντας όλη την περιουσία μας, σαν ένα κόσμημα που έχει ανυπολόγιστη αξία, για τις νέες γενιές και ιδιαίτερα για το γιο μου Σιεβκή.»

Την Κυριακή 22 Αυγούστου 2010 το όνειρο της Λεϊλά γίνεται πραγματικότητα. Εγκαινιάζεται το Melandra House που είναι ακριβώς το ίδιο με το πατρικό σπίτι του συζύγου της στη Μελάντρα. Κτισμένο από πέτρες γκρεμισμένων σπιτιών το Melandra house είναι ένα μουσείο, ένα αληθινό παλιό

σπίτι. Η οικογένεια της Λεϊλά θέλει μ’ αυτό τον τρόπο να ξαναζήσει το παρελθόν και την κουλτούρα της. Τα έπιπλα του σπιτιού παλιά, τα σκεύη και τα εργαλεία είναι ακριβώς τα ίδια μ’ αυτά που χρησιμοποιούνταν στην Κύπρο τη δεκαετία του 1940.

Τη μέρα των εγκαινείων οι επισκέπτες είχαν την ευκαιρία να γευτούν κυπριακά εδέσματα, χωριάτικο ψωμί, ρέσι, χαρουπόμελο, τραχανά. Αυτά θα προσφέρονται και στους επισκέπτες του μουσείου με σκοπό να γνωρίσουν και οι νεότεροι την αληθινή και κοινή κουλτούρα της Κύπρου.

Το Melandra house στεγάζει τις αναμνήσεις όλων των Κυπρίων προσφύγων ανεξαρτήτως εθνικότητας.

Δύσκολο το καλοκαίρι στη Λευκωσία, κι όχι μόνο λόγω της ζέστης. Το κακό τούτης της πόλης είναι πως οι μνήμες κυκλοφορούν παντού. Βέβαια θα μπορούσες επιμελώς ν' αποφεύγεις να κυκλοφορείς σε μέρη που σου υπενθυμίζουν την αλήθεια, μα θα μου πεις ποια είναι η αληθινή Λευκωσία; αυτή με τους αδιέξοδους δρόμους που στο τέρμα τους δεκαοχτάχρονα παιδιά φυλάγουν τις νύχτες σκοπιά (τους είπαν πως είναι χρέος τους προς την πατρίδα, ενώ κάποιοι άλλοι με παλιά χρέη προς την πατρίδα αγωνίζονται περνώντας τη νύχτα από δίπλα τους με τα αφορολόγητα αμάξια που τους χάρισε η φτωχή πατρίδα για να μπορούν να αγωνίζονται «τον νυν υπέρ πάντων ο αγών»); ή αυτή που ξενυχτά στα μπαράκια ανέμελη και ενοχλείται που οι τριτοκοσμικοί μετανάστες τσαλακώνουν το σινιέ της φόρεμα; Μια ωραία λύση για όσους εξακολουθεί να τους πληγώνει το αδιέξοδο αυτής της πόλης, θα ήταν να προσποιηθούν πως βρίσκονται σε κάποια ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, όπου οι νορμάλ Ευρωπαίοι πολίτες ασχολούνται φυσιολογικά και κυρίως με τα προσωπικά ή επαγγελματικά τους θέματα, δεν περιμένουν το «ορόσημο του Νοεμβρίου» που πιθανόν «να οριστικοποιήσει τα τετελεσμένα της εισβολής και της κατοχής», αλλά έναν-πάλι-νορμάλ χειμώνα με τις βροχές του, τα χιόνια του, τα Χριστούγεννά του...Την επιλέγουν πολλοί αυτή τη λύση, αλλά όχι εκείνοι οι λίγοι που επιμένουν ακόμα να περνούν τη διαχωριστική γραμμή με την πίστη και την ελπίδα πως όλα μπορούν ακόμα ν' αλλάξουν και η μοιρασμένη πόλη να ξαναβρεί το από καιρό τεμαχισμένο της πρόσωπο.

Μοναχικές σκέψεις καθώς για άλλη μια φορά δείχνω την ταυτότητά μου στο οδόφραγμα για την απέναντι Λευκωσία. Αν είχα κέφια θα έκανα το συνηθισμένο πείραμα να χαμογελάσω καλοκάγαθα στον υπάλληλο που σφραγίζει το χαρτάκι εισόδου στο κράτος του περιμένοντας να δω αν θα το ανταποδώσει. Μέχρι τώρα πάντως αυτό δε συνέβη ποτέ. Αραγε έχουν οδηγιές ακόμα και γι' αυτό ή υποψιάζονται πως θα 'ταν αδιανόητο κάποιος στη θέση μας να τους χαμογελάσει ειλικρινά και δεν πέφτουν στην παγίδα;

Δύσκολο το καλοκαίρι στη Λευκωσία. Μια γάτα σεργιανίζει στη λεγόμενη νεκρή ζώνη. Η φοβερή αυτή φράση φέρνει στο νου τις μνήμες του πόνου και του ολέθρου, μια νεκρή, σκοτεινή γειτονιά, με μαύρα κοράκια, φράση που παραπέμπει στο αμετάκλητο, στην απελπισία του θανάτου. Αυτή βρίσκεται ανάμεσα στις δυο Λευκωσίες και στοιχειώνει τα δροσερά καλοκαιρινά βράδια τους. Η γάτα, τίποτε, δεν ξέρει από τέτοια και διαβαίνει τα οδοφράγματα χωρίς ταυτότητα και σε παρακαλώ μη μου πεις πως οι γάτες είναι μερικές φορές πιο τυχερές από μερικούς ανθρώπους, γιατί θα γίνουμε πολύ μελό και ντεμοντέ συναισθηματίες. Υπάρχουν, ξέρεις, ακόμα, κάτι γριούλες στους συνοικισμούς, υφίστανται ακόμα κάτι όντα παράξενα, ξέρεις, που ονειρεύονται πως ταξιδεύουν πάνω σ' ένα άσπρο, μαλακό σύννεφο κι επιστρέφουν σ' έναν κόσμο που ποτέ δεν έπαψε να υπάρχει και να τους καρτερεί- είναι αυτοί που τους θυμούνται οι ηγέτες τους στις προεκλογικές εκστρατείες τους για να τους διαβεβαιώσουν πως αγωνίζονται νυχθημερόν «ώστε και

ο τελευταίος πρόσφυγας να επιστρέψει στις πατρογονικές εστίες του», άσχετα αν ίδιοι θα 'χουν πρόβλημα, γιατί πού θ' αφήσουν τις τεράστιες επαύλεις τους που έκτισαν στις ελεύθερες περιοχές για να μπορούν ν' αγωνίζονται καλύτερα; γι' αυτό σου λέω για τις γάτες πως σε σχέση μ' αυτά τα όντα είναι προνομιούχες.

Περνώ το οδόφραγμα κι ούτε κουβέντα για πειράματα με τους φρουρούς κι η ζέστη αφόρητη. Θα μείνω στη Λευκωσία. Καλύτερα να μην επισκέπτομαι πια το χωριό μου. Οσο περνούν τα χρόνια χρειάζεται όλο και περισσότερη τόλμη αυτό το εγχείρημα. Περνούσαμε ένα βράδυ αργά με το λεωφορείο φεύγοντας απ' την Αμμόχωστο. Πέρσι. Οι ξένοι σύνεδροι είχαν αποκοιμηθεί. Αφήναμε ένα-ένα πίσω μας τα μικρά χωριουδάκια στον κύριο δρόμο. Με μάτια ορθάνοιχτα το αναζητούσα μεσ' στη νύχτα, να το χαιρετίσω το χωριό μου και να του φωνάξω, ε, εγώ είμαι, περνώ από δίπλα σου, με θυμάσαι; ε, όσο κι εγώ θα σε θυμάμαι, θα υπάρχουν ακόμα έστω και σε κάποιο νοητό χώρο (λένε πως όσο θυμάσαι κάτι είναι σαν να υπάρχει) και θα' χω κι εγώ ένα βάθος στο χρόνο, αυτό που λένε ρίζα του δέντρου. Το λεωφορείο συνέχιζε το δρόμο του, οι πινακίδες γραμμένες όλες σε άγνωστη γλώσσα, τα φώτα όλα το ίδιο, κι απ' όλα τ' άλλα τίποτε δεν είχε μείνει το ίδιο. Δε το βρήκα, δεν το χαιρέτισα, πέρασα από δίπλα του όπως ο οποιοσδήποτε ξένος, εκείνοι που κοιμούνταν στο λεωφορείο. Γι' αυτό σου λέω, είναι πιο ασφαλές να πηγαίνω σε περιοχές που δε σχετίζονται με το σύντομο μεν, καθοριστικό δε παρελθόν της ζωής μου. Η τομή έγινε με το διώξιμο μας απ' το χωριό. Όπως και στα τραύματα, τομή δε λέγεται εκείνο το σημείο όπου ο ασθενής αισθάνεται τον περισσότερο πόνο; Από τότε πολλοί μάθαμε πως πατρίδα μας είναι όλη η γη. Μάλλον από αντίδραση σ' αυτούς που μας στέρησαν την πρώτη, την αληθινή μας πατρίδα.

Δύσκολο το καλοκαίρι στη Λευκωσία, μήνες με μνήμες. Θλιβερές επέτειοι, ξύλινη γλώσσα στα μνημόσυνα. Η περσινή ομιλία σε επανάληψη. Αλλάζει μόνο το νούμερο, 36 φέτος. Τι να σου κάνουν κι αυτοί, μήπως απόμεινε και κάτι που δεν το 'παμε ακόμα; Ναι. Την αλήθεια, ίσως δεν την είπαμε ακόμα ολόκληρη.

Βρίσκομαι ήδη απέναντι. Μια ακόμα συνάντηση των τελευταίων ρομαντικών της πόλης (για να μην έχουν μόνο οι γάτες και τα φίδια το προνόμιο της ελεύθερης διακίνησης). Εσύ πιθανόν να τους χαρακτηρίζεις αλλιώς. Δικαίωμά σου. Εδώ που τα λέμε ποιος νούσιμος άνθρωπος θα προτιμούσε να βρίσκεται τώρα εδώ παρά σε κάποια παραλία; Δύσκολο κι αυτό το καλοκαίρι στη Λευκωσία

Η μάνα μας η γη

ΤΟΥ ΠΟΛΗ ΑΝΙΦΤΟΥ

Το ΡΙΚ2 προβάλλει ένα αντιπολεμικό έργο σήμερα. Αντιπολεμικό, αφού δείχνει το δράμα μιας βρετανικής οικογένειας που χάνει το γιο της, ή μάλλον αγνοείται η τύχη του σε μια μάχη στον πόλεμο με τους Γερμανούς.

Ο πατέρας ανακαλύπτει από την κόρη του πως η πιθανή θυσία του γιου του να μην είναι τόσο ηρωική όσο φανταζόταν, αφού ο νεαρός, που δεν είχε κλείσει ακόμα τα 18, δεν μοιραζόταν τα ίδια πατριωτικά ιδανικά με αυτόν, αλλά ήθελε απλά να φύγει από το σπίτι των γονιών του όπως κάθε νέος. Το πείσμα του κατάφερε να του εξασφαλίσει μια θέση αξιωματικού παρά τη μυωπία του.

Τελικά μαθαίνει πως σκοτώθηκε μαχόμενος στην πρώτη του μάχη μόλις έκλεισε τα 18 του αφού έχασε τα γυαλιά του.

Ο πατέρας επιρρίπτει ευθύνες για το χαμό του γιου του στον εαυτό του, διότι με μέσο κατάφερε να τον στείλει εθελοντή παρακάμπτοντας τις τυπικές διαδικασίες που τον έθεταν ακατάλληλο για αξιωματικό λόγω μυωπίας.

Ενώ το έργο συνεχίζεται, πολλές σκέψεις έρχονται στο μυαλό και προσπαθώ να τις ξεδιαλύνω: Είμαστε μια κοινωνία που προσπαθεί να ανανήψει από τις πληγές του πολέμου. Ανάμεσά μας βρίσκονται άνθρωποι που γνώρισαν διάφορες όψεις του πολέμου. Την απώλεια αγαπημένων προσώπων, τόπων, περιουσιών και ονείρων για το μέλλον, άλλοι που γνώρισαν τον πόνο και έμαθαν να ζουν με αυτόν, κάποιοι που έμαθαν να επιβιώνουν και άλλοι που δεν έμαθαν, κάποιοι που γνώρισαν το κέρδος και την άνθιση και άλλοι που βυθίστηκαν στο βούρκο. Ενα είναι το βέβαιο. Κανείς δεν έμεινε ανεπηρέαστος. Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Και ακόμα κάτι είναι σίγουρο. Πως ο θυμός που κατατρώνει τις ψυχές μας προέρχεται από το γεγονός ότι ήμασταν οι ηττημένοι σε αυτό τον πόλεμο. Κάτι που δεν παραλείπουν να μας θυμίζουν εδώ και 36 χρόνια με κάθε τρόπο όλες οι εκφάνσεις της πολιτικής ζωής. Σε βαθμό μάλιστα που κατακλύζουν διεισδυτικά την καθημερινότητά μας. Σαν ιωβηλαίο τάμα μιας μάνας γης που στοιχειώνει τις καρδιές των παιδιών της να ανάβουν κάθε μέρα το καντήλι του τάφου της.

Έχουμε χάσει το νόημα αυτού του χαμού. Προβάλλουμε τα χαρακτηριστικά του εχθρού και του κακού λύκου σε ένα ολόκληρο έθνος. Και ξεχνούμε πως απώτερος σκοπός είναι να ξαναδούμε τη μάνα γη μας και να ζήσουμε και να προοδεύσουμε σε αυτή όλα τα παιδιά της. Επειτα πάλι ξεχνούμε ΠΟΙΟΙ είμαστε εμείς τα ΠΑΙΔΙΑ της. Ποιους αυτή θρέφει καθημερινά με τα στάρια της, τα πορτοκάλια της, που ξεδιψά με το νερό από τις πηγές της, ποιους ταΐζει με τα θρεφτάρια της,

ποιους δροσίζει στη σκιά των πεύκων της. ΟΛΟΥΣ εμάς που ΜΕΝΟΥΜΕ εδώ.

Και ξεχνούμε ακόμα κάτι εξίσου σημαντικό. Πως δε μας ανήκει αυτή η γη αφού είναι μια ψευδαίσθηση πως την κληρονομήσαμε από τους πατεράδες μας. Μια τυπική διοικητική πράξη. ΕΜΕΙΣ ανήκουμε σε αυτή και απλά τη δανειζόμαστε από τα παιδιά μας, Ναι! ΕΜΕΙΣ ανήκουμε σε αυτή. Γιατί τρία μέτρα κάτω από αυτό το χώμα θα μας θάψουν όλους μια μέρα. Και τη δανειζόμαστε από τα παιδιά μας, γιατί έχουμε καθήκον να τους την παραδώσουμε καλύτερη και καθαρότερη από ότι την παραλάβαμε.

Όλα τα υπόλοιπα είναι για ανθρώπους μικρούς. Τόσο μικρούς που βάζουν τον εαυτό τους πάνω από όλα. Και τη φύση την ίδια. Τόσο μικρούς που είναι καταδικασμένοι να αυτοκαταστραφούν. Αν ο χόμο σάπιενς έχει ελπίδες σωτηρίας αυτές βρίσκονται πλέον κρυμμένες κάτω από πολύ λίπος μέσα στο χοντρό κεφάλι του. Καιρός είναι να το χρησιμοποιήσει και να δει την πραγματικότητα.

Ο πόλεμος δεν τέλειωσε το 74. Τότε ήταν που ξεκίνησε. Αυτό που δεν χρειαζόμαστε είναι μια γενιά αδιάφορων χόμο ερρέκτους. Αυτό όμως που χρειαζόμαστε είναι μια χούφτα νέους πολεμιστές. Πολεμιστές της ειρήνης. Οι οποίοι θα κάνουν τη γενιά τους να καταλάβει αυτό που ήδη ξέρουν οι ίδιοι. Αυτό που ξέρουν οι γάτες που κατοικούν στην πράσινη γραμμή και τα περιστέρια όταν μας κοιτούν από ψηλά: Πως δεν υπάρχουν σύνορα. Πως μπορείς να περάσεις κάτω από τα συρματοπλέγματα ή να πετάξεις πάνω από αυτά. Και πως πληγώνουν μόνο τα μάτια εκείνων που ξέρουν πως είναι μόνο σύμβολα. Τα πραγματικά συρματοπλέγματα βρίσκονται βαθιά καρφωμένα κάτω από το παχύ λίπος που περιβάλλει το χοντρό μας κεφάλι. Και αυτό που ξέρουν όλοι εκείνοι που δεν τους ρώτησε κανείς, αν αξίζει να ζήσεις ή να πεθάνεις για μια ιδέα, και οι οποίοι θα σου απαντήσουν εντελώς αβίαστα, “μα στον αγώνα για την καθημερινή επιβίωση αυτό κάνω. Αυτό που μου ζητάς να κάνω είναι η ζωή μου. Κάθε εισπνοή και αγώνας κάθε εκπνοή και θάνατος. Κάθε ανάσα σταύρωση και ανάσταση μαζί. Αφήστε με ήσυχο και εσείς με τις ιδεοληψίες σας. Βρείτε τα μόνοι σας και πρώτα πρώτα με τον εαυτό σας.”

καλή χρονιά!

Για επικοινωνία: Κωστής Αχνιώτης, 99517413
tokalemi@spidernet.com.cy
μπλογκ: www.platformaenomenikypros.blogspot.com

Διζωνική Versus Διχοτόμηση

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΧΝΙΩΤΗ

Υπάρχει ένα ενοχλητικό χαρακτηριστικό στην πολιτική ιστορία της ανθρωπότητας το οποίο εκφράζει μια στάση των καταπιεστών ενάντια στους καταπιεσμένους, των αντιδραστικών πολιτών ενάντια στους προοδευτικούς. Είναι ο δανεισμός επιχειρημάτων και αισθημάτων από προοδευτικά και απελευθερωτικά κινήματα τα οποία χρησιμοποιούν διάφορες ομάδες καταπιεστών και αντιδραστικών οργανώσεων για να συνεχίσουν το στάτους κβο. Έχει μάθει καλά η κυβέρνηση του Ισραήλ π.χ. να το παίζει καταπιεσμένη την ώρα που βομβαρδίζει τη Λωρίδα της Γάζας για να γλιτώσουν δήθεν οι Ισραηλινοί πολίτες από την ούτω καλούμενη παλαιστινιακή τρομοκρατία και καταπίεση. Πολλοί Αμερικανοί πολίτες που στέλλουν τα παιδιά τους στον πόλεμο νιώθουν αδικημένοι γιατί οι Ιρακινοί δεν παραδίδονται αμαχητί και μερικές φορές σκοτώνουν Αμερικανούς πολίτες. Έτσι δημιουργείται ένας δημόσιος λόγος ο οποίος μπορεί ν' αντιστρέψει την πραγματικότητα.

Ο Ελληνοκυπριακός εθνικισμός βέβαια ξεκίνησε να το κάνει αυτό από παλιά και μάλιστα αρκετά καλά με 'αδικημένους' Εοκαβητατζήδες ενώ στην Ελλάδα με 'αδικημένους' χουντικούς και 'αδικημένους' Χίτες. Στη Γερμανία αυτό συνέβη με 'αδικημένους' Ναζί. Κύρια στο Κυπριακό πρόβλημα και στο ζήτημα της δικοινοτικής ομοσπονδίας, οι εθνικιστές ανησυχούν. Έχουν δανειστεί τον όρο 'ρατσισμός' από το αριστερό λεξιλόγιο για να ονομάσουν τη δικοινοτική ομοσπονδία ένα ρατσιστικό, διαχωριστικό μοντέλο διακυβέρνησης. Ξέρουν βέβαια όπως και όλοι μας ότι το τμήμα της Τουρκοκυπριακής πλευράς το οποίο θέλει επανένωση και όχι διχοτόμηση, μόνο πάνω σ' αυτή την βάση μπορεί να δεχτεί διαπραγμάτευση ώστε να αποφύγει ένα μοντέλο που ομοιάζει με το Ζυριχικό, στο οποίο η Τουρκοκυπριακή πλευρά έζησε κάτω από την τρομοκρατία των ΕΚ ενόπλων ομάδων.

Συνεπώς είναι ο ΕΚ εθνικισμός ο οποίος έθεσε τα όρια στα οποία μπορεί να διαπραγματευτεί η ΤΚ προοδευτική πλευρά η οποία θέλει να ζήσει μαζί μας ενώ το υπόλοιπο κομμάτι προτιμά τη διχοτόμηση ή την κατάκτηση ολόκληρης της Κύπρου. Φεύγοντας επομένως η δικοινοτική ομοσπονδία ως στόχος της διαπραγμάτευσης μας μένει η διχοτόμηση και είναι αυτό στο οποίο στοχεύει η απορριπτική δεξιά η οποία αφού απέτυχε στο στόχο για ένωση με την Ελλάδα προτιμά απλά μισή Ελληνική Κύπρο για να μη 'λερωθεί' από τη συνύπαρξη με τους ΤΚς.

Όμως θέλουν να το παίζουν προοδευτικοί και ότι τους τρώει το αίσθημα δικαίου, αντιστρέφοντας το ποιοι πραγματικά αδικούνται από την πολιτική τους συμπεριφορά, έτσι το Ευρωπαϊκό Κόμμα π.χ. διχοτομικό κόμμα το παίζει αντιρατσιστικό και ντύνεται αβασάνιστα μέσα στο λεγόμενο Ευρωπαϊκό πολιτικό πέπλο .

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους υπάρχει μια λύσσα ενάντια στην Διζωνική Ομοσπονδία, μερικοί εκ των οποίων είναι οι εξής:

1) Ένας σημαντικός λόγος είναι η συγκάλυψη εγκλημάτων πολέμου και στις δυο πλευρές όπου ένοπλοι σκότωσαν αμάχους και βίασαν γυναίκες και από τις δυο κοινότητες, κύρια ενάντια στους ΤΚς πριν το 1974 και αντιστρόφως κατά τη διάρκεια του 1974. Μια δικοινοτική ομοσπονδία επανενώνει το σύστημα δικαιοσύνης και ο κάθε πολίτης με μαρτυρίες μπορεί να στήσει στο скаμνί του δολοφόνους της οικογένειας του από το 60 μέχρι σήμερα. Επίσης κτίζεται η εμπιστοσύνη μεταξύ των ανθρώπων αφού η αφαίρεση ζωής του άλλου θα θεωρείται έγκλημα και όχι κατόρθωμα όπως συμβαίνει σε μεγάλα νούμερα της απορριπτικής δεξιάς οι οποίοι λίγο πριν το άνοιγμα των οδοφραγμάτων καμώνονταν για τα 'κατορθώματά' τους. Οι απορριπτικοί και στις δυο κοινότητες βοηθούν τους δολοφόνους της άλλης πλευράς αλλά και της δικής τους, κρατώντας την επανένωση όσο πιο μακριά μπορούν.

2) Σε μια διαδικασία καταγγελιών θα πέσουν οι μάσκες από πολλούς απορριπτικούς πολιτικούς και στις δυο πλευρές οι οποίοι απολαμβάνουν τη στάτους του μεγάλου πατριώτη. Με το πέσιμο της μάσκας πιθανό να μπου και μεγάλα ερωτήματα για τη συσσώρευση μεγάλου πλούτου την οποία πραγματοποίησαν οι καπετάνιοι της ΕΟΚΑ και της ΤΜΤ. Με άλλα λόγια μπορεί να δοθεί περιθώριο στον κόσμο να μάθει τι έγινε τόσα χρόνια και επιτέλους να γίνουν ιστορία πολλά αληθινά γεγονότα.

3) Μια δικοινοτική ομοσπονδία θα μπορεί να βάλει μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα τη βάση για καλές σχέσεις, κύρια με την αλλαγή του αναλυτικού προγράμματος και το γράψιμο της ιστορίας αφήνοντας πίσω τα ψέματα τα οποία έκαναν το μάθημα της ιστορίας προπαγάνδα του Ελληνικού και Τουρκικού εθνικισμού στην Κύπρο οι οποίοι εμπόδισαν τη νέα γενιά να θέλει και να αναζητεί την πολυπολιτισμικότητα η οποία υπήρξε στην Κύπρο πριν τον αγώνα της ΕΟΚΑ. Επίσης φέρνει σημαντικά στοιχεία

της άγραφης ιστορίας όπως τους αποσιωπημένους αγώνες για ειρηνική συνύπαρξη και αλληλοβοήθεια μεταξύ ΕΚ και ΤΚ όταν κινδύνευαν ζωές, ένα δηλαδή μεγάλο κεφάλαιο της κυπριακής ιστορίας στην οποία πρωταγωνιστές ήταν άνθρωποι από τις δυο κοινότητες και όχι από τη μια κοινότητα μόνο, σύμφωνα με τις δυο εθνικιστικές αφηγήσεις.

4) Μια δικοινοτική ομοσπονδία με ελεύθερη διακίνηση, δηλαδή χωρίς διατυπώσεις επιτρέπει σε μεγαλύτερα νούμερα Κυπρίων να περνούν τα σημερινά οδοφράγματα και να έχουν στενότερη επαφή με την άλλη πλευρά και συνεπώς τη δημιουργία κοινών οργανώσεων και συνεργασιών.

5) Η ούτω καλούμενη ιμπεριαλιστική διζωνική βοηθά τον αγώνα ενάντια στον ιμπεριαλισμό περισσότερο απ' ότι η διχοτόμηση, δηλαδή το σημερινό ανεπίσημο στάτους, λόγω του ότι οι οργανώσεις θα έχουν πολύ στενότερη επαφή και επίσης θα έχουν ένα κοινό αντί ξεχωριστό μέλλον. Η ένταση που προκαλεί η διχοτόμηση δένει τις κοινότητες πάνω στο άρμα του ιμπεριαλισμού αφού η μια πλευρά θα παλεύει για πλεονεκτήματα έναντι της άλλης όπως έγινε μέχρι τώρα με μόνες εξαιρέσεις την περίοδο γύρω από το 2004. Και μέσα σε τέτοιου είδους συνθήκες συνήθως νικούν οι αντιδραστικές δυνάμεις όπως έγινε στην αντιπαράθεση μεταξύ ΕΟΚΑ και ΤΜΤ.

6) Η επιστροφή περιουσιών έστω και σε μόνο 140 χιλιάδες προσφύγων απαλύνει τις οικονομικές δυσχέρειες πολλών οικογενειών οι οποίες πράγματι υποφέρουν. Θα βοηθηθούν επίσης και αυτές οι οποίες θα αποζημιωθούν. Επίσης καταπραΰνει τις δικοινοτικές σχέσεις οι οποίες εντείνονται όταν υπάρχει έντονη οικονομική διαμάχη. Η επιμονή των απορριπτικών για καμιά επιστροφή περιουσίας δια μέσω της διχοτόμησης κτίζει αποθυμένα και κρατεί τις κοινότητες σε μια ιστορική ρήξη η οποία θα κρατήσει αιώνες και μας κρατά μακριά από άλλα σημαντικά ζητήματα, ένα εκ των οποίων είναι ένα αντιιμπεριαλιστικό μέτωπο το οποίο αντιπαλεύονται έντονα οι απορριπτικοί λόγω της ιστορικής τους σύνδεσης με τους Αμερικάνους οι οποίοι διοικούν το σύστημα της ελεύθερης αγοράς π.χ., κύρια όμως είναι τα ζητήματα που αφορούν τους εργαζομένους τα οποία μπήκαν στο ράφι από ένα ατέλειωτο εθνικό ζήτημα το οποίο εμποδίζεται από το να λυθεί. Η εθνικιστική παράταξη είναι ένα από τα κύρια εμπόδια για την ανάπτυξη κυπριακών κινημάτων, φτιαγμένα από τους κατοίκους της Κύπρου και κύρια τις δυο κυριότερες κοινότητες τις οποίες κάποιιοι θέλουν χωρισμένες και γεωγραφικά και πολιτικά.

Χρ. Χατζήπαπας

Τα πηγάδια της Ιστορίας μας

*Είχαμε πηγάδια
λίγα, κάποτε
που δρόσιζαν τα χείλη
μας
σε χρόνους άβροχους
σε χρόνους δίψας
ακρίδας και όφρων
που γέμισαν με πτώματα.*

*Μωραίνει, λένε, Κύριος
ον βούλεται απωλέσαι -
αλλά γιατί εμάς;*

*Αντλούσαμε με τ'
αλακάτι
μαύρο νερό της
συμφοράς
ανίδειοι τάχα
και μην ξέροντας
χρόνους πολλούς
πως μέσα εκεί
δρακιάζει η σήψη.*

*Τα πηγάδια μας
εννιά χιλιάδων χρόνων
τα μπαζώσαμε
με πτώματα εχθρών
ανεπάρκειες και βλακεία*

*και τώρα
αφυδατωμένοι
ρακένδυτοι
χωρίς δυνάμεις
προχωράμε
ασθμαίνοντας
κι αυτάρεσκα
στο μέλλον...*

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΠΕΟ, DEV-IS και ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ‘ΕΝΩΜΕΝΗ ΚΥΠΡΟΣ’ ΓΙΑ ΤΗΝ 1η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΜΕΡΑΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Η 1η Σεπτεμβρίου, που καθιερώθηκε ως Παγκόσμια μέρα δράσης των Συνδικάτων για την ειρήνη στην μνήμη της επίθεσης της ναζιστικής Γερμανίας κατά της ανθρωπότητας το 1939 και των εκατομμυρίων θυμάτων του ναζισμού και του φασισμού, αποτελεί κάλεσμα για τον καθένα μας να διαδραματίσει τον δικό του ρόλο για την επικράτηση της ειρήνης στην χώρα μας και παγκόσμια.

Σήμερα, 65 χρόνια μετά το τέλος του πιο καταστρεπτικού πολέμου που έζησε η ανθρωπότητα, οι πόλεμοι και οι εχθροπραξίες συνεχίζονται σε όλες τις γωνιές της γης και ο κίνδυνος ο κόσμος να ζήσει την οδύνη νέων παγκόσμιων πολέμων μεγαλώνει.

Την ίδια στιγμή, στον κόσμο που ζούμε αυξάνεται η οικονομική ανισότητα, η εκμετάλλευση, η αθλιότητα και η φτώχεια για μεγάλες μερίδες του παγκόσμιου πληθυσμού. Τα ζητήματα της αύξησης της ανεργίας, της μαζικής μετανάστευσης ανθρώπων για αναζήτηση αξιοπρεπούς ζωής, του νέου κύματος έξαρσης του ρατσισμού, της αλλαγής των κλιματικών συνθηκών και της μεγάλης καταστροφή στο περιβάλλον, είναι προβλήματα που επηρεάζουν αρνητικά τις ισορροπίες στον κόσμο και θέτουν την ειρήνη σε κίνδυνο.

Εκφράζουμε την αλληλεγγύη και συμπαράσταση μας σ’ όλους τους λαούς που αγωνίζονται για ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, για την οικοδόμηση ενός καλύτερου κόσμου χωρίς ανισότητες και εκμετάλλευση. Ενώνουμε τη φωνή μας με τις φιλειρηνικές προοδευτικές δυνάμεις στον κόσμο που αγωνίζονται για παγκόσμια ειρήνη βασισμένη στον σεβασμό των αρχών του διεθνούς δικαίου, ενάντια στην ιμπεριαλιστική Νέα Τάξη Πραγμάτων, που όπως και σε προηγούμενες ιστορικές περιόδους, συνεχίζει να προκαλεί πολέμους και δυστυχία σε πολλούς λαούς και ειδικότερα στις κατώτερες τάξεις όλων των λαών.

Στο μέσο της πιο μεγάλης οικονομικής κρίσης από την δεκαετία του 1930, οι εργαζόμενοι σε όλο τον κόσμο βιώνουν με τον πιο σκληρό τρόπο τις συνέπειες μιας κρίσης η οποία αποδεικνύεται πολύ πιο βαθιά και πιο μακρόχρονη απ’ ότι υπολογιζόταν. Πρόκειται ξεκάθαρα για κρίση του καπιταλισμού και του νεοφιλελευθερισμού

που οδηγεί στη διεύρυνση των ανισοτήτων και στην υπόσκαψη του κοινωνικού κράτους.

Είναι φανερό ότι το σύστημα επιδιώκει να μεταφέρει το βάρος των συνεπειών της κρίσης στις πλάτες των εργαζομένων. Συντασσόμαστε με τους εργαζόμενους όλου του κόσμου και δεν δεχόμαστε να πληρώσουν οι εργαζόμενοι την κρίση του καπιταλισμού.

Στη χώρα μας, ενώ οι συνέπειες της παγκόσμιας κρίσης επηρεάζουν σοβαρά τους εργαζόμενους και ενώ ο εθνικισμός, ο ρατσισμός και ο νεοφασισμός είναι σε έξαρση, ο πιο σοβαρός κίνδυνος που αντιμετωπίζουμε είναι συνέχιση της de facto διαίρεσης του τόπου μας.

Για μας, ο αγώνας για την ειρήνη και την επανένωση της χώρας μας, αποτελεί βασική και άμεση προτεραιότητα. Παραμένουμε σταθερά δεσμευμένοι στην προσπάθεια για λύση δικαιοδικής διζωνικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα των δυο κοινοτήτων, όπως αυτή διαλαμβάνεται στις σχετικές αποφάσεις του ΟΗΕ και στα πλαίσια ενός κράτους με μια κυριαρχία, μια ιθαγένεια, μια διεθνή προσωπικότητα.

Λύση που να είναι σύμφωνη με τις αποφάσεις και τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, να είναι στο πλαίσιο των συμφωνιών ανωτάτου επιπέδου μεταξύ των δυο κοινοτήτων, να στηρίζεται στις ευρωπαϊκές αρχές και αξίες και να διασφαλίζει την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους τους πολίτες.

Στηρίζουμε την διαδικασία των συνομιλιών και καλούμε τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων να συνεχίσουν να εργάζονται με στόχο την επίτευξη λύσης που θα επανενώσει την Κύπρο και θα την καταστήσει ελεύθερη, ανεξάρτητη και πατρίδα όλων των Κυπρίων.

Ζητούμε οι διαπραγματεύσεις να συνεχιστούν εντατικά, μέσα σε πνεύμα εποικοδομητικό και με καλή πίστη, με μοναδικό στόχο την επίτευξη

συμφωνημένης λύσης. Ζητούμε να διαφυλαχτεί η πρόοδος που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα στο τραπέζι των συνομιλιών. Καλούμε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στο διεθνές επίπεδο να εντείνουν τις προσπάθειες τους για εξεύρεση συμφωνημένης λύσης, σημειώνοντας ότι η παρέλευση του χρόνου δεν βοηθά το στόχο της λύσης, αλλά αντίθετα βοηθά στην εδραίωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Η συνεχής προσπάθεια για επίλυση του Κυπριακού προβλήματος και επανένωση της Κύπρου θα είναι και σημαντική συμβολή των Κύπριων εργαζομένων στον αγώνα για τη παγκόσμια ειρήνη. Σε αυτά τα πλαίσια επαναλαμβάνουμε την θέση μας για άμεση αποστρατικοποίηση ολόκληρης της Κύπρου

Η ΠΕΟ, η DEV-IS και η Δικαιοδική Πρωτοβουλία Ειρήνης “Ενωμένη Κύπρος” με την ευκαιρία της 1η του Σεπτεμβρίου ως παγκόσμιας Ημέρας Δράσης για την Ειρήνη διατρανώνουν την θέληση τους για λύση και επανένωση του τόπου μας.

Καλούμε όλους τους Κύπριους να ενωθούν μαζί μας την Τετάρτη 1η Σεπτεμβρίου για να σημειώσουμε την απαρχή νέων κοινών αγώνων για επίτευξη της ειρήνης και της επανένωσης.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης Συναπάντημα Ειρήνης και Επανένωσης έχει ως εξής:

Πρόγραμμα Εκδήλωσης:

7.00μ.μ. Συγκέντρωση στην Πλατεία Σολωμού και πορεία προς Λήδρα Πάλας (θα ξεκινήσει παράλληλη πορεία από τις Τουρκοκυπριακές οργανώσεις από την Πύλη Κερύνειας).

7.30μ.μ. Συγκέντρωση στο γήπεδο που βρίσκεται στη νεκρή ζώνη αμέσως μετά το οδόφραγμα.

Χαιρετισμοί:

Πάμπης Κυρίτσης, Γενικός Γραμματέας ΠΕΟ.

Sener Elcil, εκ μέρους της Δικαιοδικής Πρωτοβουλίας Ειρήνης.

Ανάγνωση κοινής διακήρυξης από Dogan Arsehit και Χρίστο Ευθυμίου.

Συναυλία με τον Έλληνα καλλιτέχνη Παντελή Θαλασσινό και την Τουρκοκύπρια Umüt Albayrak. Συμμετέχουν η Βούλα Κωνσταντίνου, το Συγκρότημα SOL ANAHTARI και η Δικαιοδική Χορωδία.

Εκ των Διοργανωτών:

ΠΕΟ – DEVIS και Δικαιοδική Πρωτοβουλία Ειρήνης «Ενωμένη Κύπρος» η οποία αποτελείται από τις πιο κάτω οργανώσεις:

Cyprus Turkish Teachers Trade Union - KTÖS
Proodeftiki Primary School Teachers movement
Cyprus Turkish Secondary Teachers Trade Union - KTOEÖS
Proodeftiki Secondary School Teachers movement
Turkish Cypriot Civil Servants Trade Union - KTAMS
Bicommunal Initiative of Relatives of Missing Persons and Victims of War "Together We Can!"
Kontea Heritage Foundation
Stop the War Coalition
Custom Workers Trade Union - GÜÇ-SEN
State Workers Trade Union- ÇAĞ-SEN
EMU Unity and Solidarity Trade Union - DAÜ-BİR-SEN
Cyprus Publisher's Association – KIB-Ya Y
Limassol Civil Initiative 'Solution-Reunification-Peace'
United Turkish Cypriot and Greek Cypriot Teachers Platform
İskele Citizens Initiative
Municipal Workers Trade Union - BES
Management Center
Republican Turkish Party - CTP
Social Democracy Party - TDP
United Cyprus Party - BKP
Socialist Initiative
New Cyprus Party - YKP
Symfiliosi / Uzlaşma / Reconciliation
Peace Association
New Cyprus Association
Left Wing
Association of Turkish Cypriot Artists and Authors
Federation of Cypriot Organizations in Greece – OKOE, Athens
Federation of Cypriot Organizations in Greece - Youth OKOE, Athens
Bicommunal Chorus
Cyprus Turkish Physicians Trade Union - TIP-İŞ
Publishers Trade Union - BASIN-SEN
BARAKA Cultural Group
Cooperative Workers Trade Union - KOOP-SEN
Cyprus Turkish Association for Democracy – KTDD, London
Cypriot Science Education Health and Solidarity Association – KIBES, Instabul
KGP – Cyprus Youth Platform
UCP – United Cyprus Platform of the Overseas Cypriot Organizations
Bi-Communal Peace Initiative
Cyprus Reunification Movement
German-Cypriot Forum –DFZ, Berlin
Workers Democracy
Youth Against Nationalism
NGO Support Centre
Hands Across the Divide
IKME Sociopolitical Studies Institute
Peace Centre
Women Into Action
DAU-SEN
Union of Cypriot Refugees in Greece (EKPE), Athens
Association of Historical Dialogue and Research
OLTEK

Η διδασκαλία της ιστορίας στην ε/κ κοινότητα της Κύπρου Παρέμβαση 15/7/2010

Το 2003 είχα ολοκληρώσει τις σπουδές μου στη Διεθνή Ιστορία στο LSE στο Ηνωμένο Βασίλειο και επέστρεψα στην Κύπρο για να καταχωρήσω το πτυχίο μου στην ΚΔ και να κάνω αίτηση για να διδάξω ιστορία στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Εκεί πληροφορήθηκα ότι αυτό δεν ήταν δυνατό και ότι θα έπρεπε να εξομοιώσω το πτυχίο μου από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου με αυτό που παραχωρεί το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Τι εννοείτε; ρώτησα τη μεσήλικη δημόσια υπάλληλο.

Κοιτάξτε, μου είπε, πώς θα διδάξετε ιστορία όταν δεν ξέρετε την ελληνική γλώσσα;

Μα ξέρω ελληνικά, απάντησα, είναι η πρώτη μου γλώσσα.

Ναι, αλλά σπουδάσατε στην Αγγλία. Πρέπει να παρακολουθήσετε μαθήματα στα νέα και αρχαία ελληνικά και λατινικά στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Μα δεν κάνω αίτηση για να διδάξω ούτε νέα ούτε αρχαία ελληνικά ούτε λατινικά, απάντησα. Κάνω αίτηση για να διδάξω ιστορία, αυτό είναι το αντικείμενό μου.

Δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα, απάντησε. Πρέπει να γίνετε φιλόλογος. Τότε θα διδάσκετε όλα τα φιλολογικά μαθήματα.

Αρνήθηκα και προχώρησα σε μεταπτυχιακές και μετά διδακτορικές σπουδές στην Πολιτική Κοινωνιολογία και πάλι στο Η.Β.

Αφού εξήγησα ότι δεν είμαι - τυπικά ομιλούντες - ιστορικός, δεν έχω δηλαδή το δικαίωμα να διδάξω ιστορία, μπορώ να ξεκινήσω την παρουσίασή μου στην οποία θα αναφερθώ στις πολιτικές και κοινωνιολογικές συνέπειες του εθνοκεντρισμού στο ε/κ εκπαιδευτικό σύστημα γενικά και ειδικότερα στη διδασκαλία της ιστορίας, καθώς και στο συνεχιζόμενο αγώνα για την υπέρβασή του με στόχο τον εκσυγχρονισμό, την κοινωνική πρόοδο και την ειρήνη. Αυτή η παρουσίαση όπως ήδη μπορείτε να καταλάβετε δεν θα είναι απλώς ακαδημαϊκή, αλλά επίσης και πιο σημαντικά πολιτική και ακτιβιστική.

Α. Ο εθνοκεντρισμός στο επίκεντρο της διδασκαλίας της ιστορίας

10

Το γεγονός ότι η ιστορία δεν γίνεται αντιληπτή ως πλήρως αυτόνομη επιστήμη αλλά υπάγεται στις ελληνικές σπουδές/φιλολογία, συνιστά, κατά τη γνώμη μου, τη δομική βάση του εθνοκεντρισμού στο ε/κ εκπαιδευτικό σύστημα στην ολότητά του. Αυτό είναι ένα φαινόμενο του ελληνόφωνου κόσμου, καθώς στις περισσότερες χώρες οι σπουδές γλώσσας και λογοτεχνίας διαχωρίζονται πλήρως από τις σπουδές ιστορίας. Και παρότι οι συνέπειες αυτής της ενοποίησης δυο ξεχωριστών κλάδων/επιστημονικών πεδίων είναι πιο σοβαρές στη δημοτική και μέση εκπαίδευση, με την έννοια ότι το παρελθόν εξετάζεται και γίνεται κατανοητό μέσα από ένα εθνικό φακό, οι ρίζες του προβλήματος, για να είμαστε ειλικρινείς, βρίσκονται στην ελληνόφωνη ακαδημία. Παρά τις μικρές τους διαφορές, το Πανεπιστήμιο Κύπρου ακολουθεί το σύστημα των ελληνικών πανεπιστημίων και απαιτεί από τους προπτυχιακούς φοιτητές του να παίρνουν μια σειρά μαθημάτων στα νέα και αρχαία ελληνικά και λατινικά ως μέρος του προγράμματος σπουδών. Ταυτόχρονα απαιτεί από τους φοιτητές των Νέων και Αρχαίων Ελληνικών να παίρνουν μια σειρά μαθημάτων στην ιστορία ως μέρος του δικού τους προγράμματος σπουδών. Και στο τέλος της ημέρας τους θεωρεί όλους φιλόλογους. Παρότι γίνεται κάποιου είδους εξειδίκευση, αυτό δεν λαμβάνεται κατ' ανάγκη και συνήθως υπόψη αργότερα, όταν αυτοί οι φιλόλογοι προσλαμβάνονται για να διδάξουν Ελληνικά ή Ιστορία όχι σύμφωνα με την κατεύθυνση των σπουδών τους στο προπτυχιακό επίπεδο, αλλά με τις γενικότερες ανάγκες του ε/κ συστήματος μέσης εκπαίδευσης.

Όταν ήγειρα αυτό το ζήτημα σε ένα συνέδριο σχετικά με τη διαδικασία της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης το 2008, πήρα από μια εκπαιδευτικό μέσης εκπαίδευσης την απάντηση ότι "οι φιλόλογοι είναι ιστορικοί και οι ιστορικοί είναι φιλόλογοι", ενώ οι πολιτικοί ακαδημαϊκοί (αυτοί που εμπλέκονταν στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση) παρέμειναν σιωπηλοί. Φαίνεται ότι αυτή η ανάμειξη της ελληνικής λογοτεχνίας και της ιστορίας περνά πάνω κάτω ως ένα αυταπόδεικτο δεδομένο και ότι δεν έχει ποτέ αμφισβητηθεί σοβαρά, ούτε ακόμα και από εκείνο το σχετικά ριζοσπαστικό μανιφέστο για

την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 2004 που υιοθετήθηκε από την κυβέρνηση Παπαδόπουλου και που υποτίθεται βρίσκεται σε διαδικασία εφαρμογής από την σημερινή κυβέρνηση Χριστόφια. Γιατί επιμένω σε αυτό; Επειδή αυτή η υπαγωγή της ιστορίας στις ελληνικές σπουδές έχει οντολογικές, επιστημολογικές και πολιτικές συνέπειες. Αυτόματα τοποθετεί την ιδέα του ελληνικού κόσμου στο επίκεντρο του ιστορικού πεδίου, βλέποντας με άλλα λόγια ευρύτερες και παγκόσμιες και περιφερειακές ιστορικές εξελίξεις μόνο ή κυρίως σε σχέση με τον “Ελληνισμό”. Από επιστημολογικής πλευράς αυτό στενεύει το πεδίο της ιστορίας καθιστώντας το μονοθεματικό και μονοδιάστατο και πιο σημαντικά αγνοεί τις συγκεκριμένες μεθοδολογίες της επιστήμης της ιστορίας όπως οι πολλαπλές πηγές και η συστηματική ανάλυση, που περιορίζονται σε μερικά κλασικά κείμενα και τη λογοτεχνική τους συζήτηση. Τέλος, από πολιτικής πλευράς αυτό οδηγεί σε μια συνειδητή και ασυνείδητη σύγχυση μεταξύ των εθνικών μύθων και των ιστορικών δεδομένων και αναπαράγει την ανικανότητα να σκεφτεί κανείς πέραν των όρων της “Εθνικής Ιστορίας” - αυτής της ιδεολογίας κρατικής κατασκευής της Ευρώπης του 19ου αιώνα. Η υπαγωγή της ιστορίας στο πεδίο της εθνικής κουλτούρας προωθεί την ενσωμάτωση μυθικών στοιχείων στην ιστορική αφήγηση συχνά με ένα “αθώο”, σχεδόν ανεπαίσθητο τρόπο μέσα από τη λογοτεχνική αδεία και τις ευρηματικές γλωσσικές μορφές.

Περνώντας από τη διανοητική στην οντολογική βάση του εθνοκεντρισμού, συναντάμε την παλιά, ενός αιώνα και κάτι, πολιτική προϋπόθεση του ε/κ εθνικισμού – ότι η Κύπρος ήταν, είναι και θα πρέπει να παραμείνει ελληνική. Πολλοί ερευνητές έχουν αναλύσει το φαινόμενο του εθνικισμού γενικά και του ε/κ εθνικισμού συγκεκριμένα με πολλούς τρόπους και σχήματα. Αυτό που θέλω να επισημάνω εδώ είναι ότι η θέση του Μαυράτσα το 1998 ότι ο εθνικισμός στην ε/κ κοινότητα καθορίζει τις παραμέτρους της πολιτικής ορθοδοξίας και άρα η αποκάλυψη της εθνικιστικής ιδεολογίας συνιστά πράξη κοινωνικής κριτικής,

συνεχίζει να υφίσταται και σήμερα. Με μια σύντομη εξέταση της ύλης και των εγχειριδίων της “ιστορίας” στα ε/κ σχολεία καταλαβαίνει κανείς ότι πρόκειται για “ιστορία της Ελλάδας” και δευτερευόντως για “ιστορία της Κύπρου” που έτσι και αλλιώς γίνεται αντιληπτή ως προέκταση της Ελλάδας. Η έκθεση του Παπαδάκη για το PRIO (2008) αναλύει και επεξηγεί το βασικό σχήμα που χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα στα ε/κ σχολεία και υποδεικνύει τις βασικές του πολιτικές προεκτάσεις – την ταύτιση δηλαδή των εννοιών του “Ελληνα” και του “Κύπριου” και άρα τον αποκλεισμό των Τ/κ από την κυπριακότητα, είτε μέσα από την άρνηση της εθνοτικής τους ταυτότητας (αντιμετωπίζονται ως Έλληνες που χρειάζονται να αφομοιωθούν) είτε μέσα από τη στερεοτυπική θεώρησή τους και τη δαιμονοποίηση τους ως εθνικά Άλλων, δηλαδή “Τούρκους”. Μερικοί από τους 20χρονους μου φοιτητές πέρσι νόμιζαν ότι οι Τ/κ ήταν Τούρκοι που ήρθαν στην Κύπρο μετά το 1974 και ότι θα πρέπει να επιστρέψουν στην Τουρκία. Ελπίζω βέβαια ότι αυτή η τωρινή λανθασμένη αντίληψη να μην αποκτήσει το καθεστώς ντε φάκτο πραγματικότητας τις επόμενες δεκαετίες. Βέβαια, η πολιτική πραγματικότητα και ο επίσημα διακηρυγμένος στόχος της εγκαθίδρυσης μιας διζωνικής δικοινοτικής δημοκρατίας βρίσκεται σε διάσταση με την ε/κ εθνικιστική ιδεολογία και οι προσπάθειες να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα από κατά τα άλλα πραγματιστές και μετριοπαθείς φιλελεύθερους πολιτικούς και διανοούμενους, οδηγούν στην αυθαιρεσία, τη σύγχυση και τις εξόφθαλμες αντιφάσεις.

Οι πολιτικές προεκτάσεις της συνεχιζόμενης ηγεμονίας του εθνικισμού στην ε/κ κοινότητα γενικά και ειδικά στη διδασκαλία της ιστορίας είναι τριών ειδών. Πρώτον, η στρατηγική της ελίτ για την κατασκευή και διατήρηση της “εθνικής ενότητας” εφαρμόζεται μέσα από την επίσημη εθνική ιστορική αφήγηση. Αυτή η διαδικασία συνίσταται στην εφεύρεση των παραδόσεων σύμφωνα με το γνωστό όρο του Χόψμπαουμ και την κατασκευή των γεγονιδίων για να την στηρίξουν (το κρυφό σχολειό στην Τουρκοκρατία, η ύψωση του λάβαρου στην Αγία Λαύρα στις 25 Μαρτίου 1821, η απαίτηση

της ένωσης στο καλωσόρισμα των Βρετανών το 1878). Αυτή βέβαια είναι μια διαδικασία διαστρέβλωσης των ιστορικών εξελίξεων και η συστηματική επανάληψη της, ειδικά στη δημοτική εκπαίδευση, ενσταλάζει τις εφευρημένες παραδόσεις στη συνείδηση των παιδιών και χρειάζονται χρόνια μελέτης και αμφισβήτησης σε πανεπιστημιακό επίπεδο να γίνουν αντιληπτές για αυτό που πραγματικά είναι. Δεύτερον, οι Τ/κ γίνονται αντιληπτοί ως μειονότητα με πιο αδύνατα ιστορικά και πολιτικά δικαιώματα για το παρόν και το μέλλον της Κύπρου σε σχέση με τους Ε/κ, οι οποίοι καθίστανται έτσι απρόθυμοι να στηρίξουν ή να αποδεχτούν καν μια συμφωνία διαμοιρασμού εξουσίας σε ένα μελλοντικό ομοσπονδιακό πλαίσιο. Τρίτον, οι Ε/κ μαθητές αδυνατούν να σκεφτούν έξω από το εθνικό πλαίσιο με αποτέλεσμα να μειώνεται η δυνατότητά τους για κριτική σκέψη, πολυπρισματικότητα, πολυδιάστατη ανάλυση και ιστορικό διάλογο.

Β. Η προσπάθεια για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση μακριά από τον εθνοκεντρισμό 2004-2010

Η τ/κ εξέγερση του 2002, το άνοιγμα των οδοφραγμάτων το 2003 και η ένταξη στην Ε.Ε. είχε δημιουργήσει καινούργια δεδομένα επί του εδάφους και έθεσε ξανά πιο έντονα το διακύβευμα της σύγκρουσης σε σχέση με την ιστορία της Κύπρου. Καθώς η προοπτική ενός καινούργιου μέλλοντος διάνοιξε, υπήρξε νέα ώθηση να ξανασκεφτούμε το παρελθόν μας και να επαναπροσδιορίσουμε την εκπαιδευτική διαδικασία στην ολότητά της προς την κατεύθυνση του μέλλοντος. Σε αυτό το πλαίσιο η επιτροπή των 7 ακαδημαϊκών συνέγραψε το μανιφέστο της για μια ολοκληρωμένη και δομική μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Το πιο ριζοσπαστικό στοιχείο εκείνου του κειμένου ήταν η επίθεση στον εθνοκεντρισμό που γινόταν αντιληπτός ως κυρίαρχος, πολιτιστικά μονολιθικός και ως περιοριστικός του πολιτικού και ιδεολογικού πλαισίου της κυπριακής εκπαίδευσης. Προσέγγιζε την Κύπρο ως αυτόνομη και ευρωπαϊκή και προωθούσε την ιδέα να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι πραγματικότητες του δικαιοσύνης και της πολυπολιτισμικότητας ενσωματώνοντάς τες στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η σημασία εκείνης της πρότασης έγκειται όχι τόσο στην πραγματική της

επιρροή στη διαδικασία που ακολούθησε, αλλά κυρίως στο ότι διεύρυνε τα αποδεκτά όρια του δημόσιου διαλόγου για την εκπαίδευση γενικά και τη διδασκαλία της ιστορίας πιο συγκεκριμένα. Αυτό που πριν ήταν λογοκρινόμενο ως μη πατριωτικό και προδοτικό, έβγαινε τώρα από το στόμα ειδικών που διορίστηκαν να συμβουλευθούν το κράτος.

Η αλλαγή των τ/κ εγχειριδίων ιστορίας το 2004, που χαιρετίστηκε από τους προοδευτικούς στο νότο, μας όπλισε με ένα επιπρόσθετο επιχείρημα για την ανάγκη να ανταποδώσουμε στο πλαίσιο της εν εξελίξει διαδικασίας επανένωσης. Παρόλα αυτά το γενικότερο κλίμα στη διάρκεια της προεδρίας Παπαδόπουλου και ειδικότερα ο θάνατος του μεταρρυθμιστή Υπουργού Παιδείας Πεύκιου Γεωργιάδη, ήταν τέτοιο που δεν επέτρεπε πολλή ελπίδα για τέτοια φιλόδοξη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Μόνο το 2008, μετά την εκλογή Χριστόφια άνοιξε ξανά η προοπτική υλοποίησης των εισηγούμενων αλλαγών. Ο νέος Υπουργός Αντρέας Δημητρίου φάνηκε έτοιμος να προχωρήσει και μίλησε με μια καινούργια γλώσσα στις αρχικές του εγκυκλίους. Μίλησε με αρνητικά λόγια για τις εθνικιστικές ε/κ και τ/κ παραστρατιωτικές ομάδες της περιόδου 1963-1974, αμφισβήτησε την αναγκαιότητα των στρατικοποιημένων σχολικών παρελάσεων, είπε ότι τα μοντέλα μας και οι ήρωες μας δεν πρέπει να είναι μόνο οι νεκροί έφηβοι και μίλησε για την αναγκαιότητα εκδημοκρατισμού του σχολείου μας. Κήρυξε το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009, έτος “καλλιέργειας κουλτούρας ειρηνικής συμβίωσης” και άφησε ανοιχτή την προοπτική επαφών μεταξύ Ε/κ και Τ/κ μαθητών. Αλλά η εθνικιστική υστερία που ακολούθησε τα τελευταία δυο χρόνια, με μπροστάρη τον Αρχιεπίσκοπο, τις ηγεσίες της ΠΟΕΔ και της ΟΕΛΜΕΚ καθώς και πολιτικούς από όλα τα κόμματα εκτός του ΑΚΕΛ, δεν άφηνε και πολλά περιθώρια να γίνουν επιτρεπτές, ή έστω ανεκτές, σημαντικές αλλαγές (βλέπε π.χ. “Εκπαιδευτική Αλλαγή” και “Καλέμι”, 2009).

Η επίθεση ενάντια στις προσπάθειες για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση επικεντρώθηκε γενικά στο μάθημα της ιστορίας. Το ΑΚΕΛ κατηγορήθηκε ότι προσπαθεί να “εργαλειοποιήσει της ιστορίας” και να “ιδεολογικοποιήσει τη διδασκαλία της”. Ετσι ουσιαστικά το συντηρητικό εθνικιστικό στρατόπεδο χρησιμοποίησε τη φιλελεύθερη ρητορική της

“ουδέτερης εκπαίδευσης” προβάλλοντας την άποψη ότι μέχρι τώρα δεν υπήρχε ιδεολογία στο εκπαιδευτικό σύστημα και ότι το ΑΚΕΛ προσπαθούσε τώρα να επιβάλει τη δική του. Ακόμα και στο τελευταίο βιβλίο του Περσιάνη (2010) σχετικά με την εκπαιδευτική πολιτική στην Κύπρο, το οποίο κατά τα άλλα αναγνωρίζει την άρρηκτη σχέση μεταξύ πολιτικής και εκπαίδευσης, σε κάποιο σημείο (σ. 113) ασκεί κριτική στην προσπάθεια για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ως υποκινούμενη από πολιτικά και όχι εκπαιδευτικά κίνητρα. Αυτή η ρητορική αρθρώθηκε από την οπτική του συστήματος, από μια οπτική του παρόντος ηγεμονικού κοινωνικο – οικονομικού στρατοπέδου, που αντιλαμβάνεται τη δική του ιδεολογία ως την πραγματικότητα, τη δική του άποψη ως μη πολιτική αλλά ως το πλαίσιο της θεμιτής πολιτικής. Βέβαια θα ήταν αχρείαστο να πω ότι για να κατασκευάσει κανείς αυτή τη μία “αντικειμενική αλήθεια”, τη βάση δηλαδή της επίσημης ιστορίας, θα πρέπει να λογοκριθούν άλλες, εναλλακτικές φωνές, θέματα και φαινόμενα, όπως σημειώνει ο Παναγιώτου (2009): η πολιτική κουλτούρα της κατώτερης τάξης και η ταξική πάλη είναι δύο τέτοια παραδείγματα.

Η απάντηση του ΑΚΕΛ ήταν ήπια, με την έννοια ότι απέφυγε τη μετωπική σύγκρουση με τις εθνικιστικές δυνάμεις και προσπάθησε να μετριάσει τη στάση του με στόχο να πετύχει μια κάποιου είδους συναίνεση. Αυτό αποδείχθηκε πλήρως ανέφικτο, αφού οι συντηρητικοί εθνικιστές έμειναν αμετακίνητοι στις θέσεις τους (οι συντεχνίες των εκπαιδευτικών απείχαν επίσημα από τις επιτροπές και τα πολιτικά κόμματα δεν ψήφισαν το κονδύλι στη Βουλή). Η ακαδημαϊκή επιτροπή για το μάθημα της ιστορίας διορίστηκε με στόχο να αντανakλά σε γενικές γραμμές τις ισορροπίες στη δημόσια συζήτηση περί του θέματος. Τελικά η επιτροπή χωρίστηκε στα δύο με αποτέλεσμα να εκπονηθούν δύο προτάσεις: η μια της πλειοψηφίας (3) και η άλλη της μειοψηφίας (2). Η πρόταση της πλειοψηφίας δημοσιεύτηκε πριν από δύο περίπου μήνες στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας και θεωρείται η επίσημη, ενώ η πρόταση της μειοψηφίας δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη.

Η πρόταση της πλειοψηφίας είναι πραγματικά απαράδεκτη. Το “νέο” αναλυτικό πρόγραμμα αποτελεί ουσιαστικά αντιγραφή του

παλιού/υπάρχοντος αναλυτικού με κάποιες μικρές προσθήκες σχετικά με την κυπριακή ιστορία. Σχετικά δε με τις δεξιότητες υπάρχει μία μοναδική αναφορά: “[οι μαθητές] να αναζητούν και να χρησιμοποιούν ποικίλες ιστορικές πηγές [...] και να είναι σε θέση να τις αξιολογούν και να τις σχολιάζουν και ανάλογα να αποδέχονται ενδεχόμενες πολλαπλές ερμηνείες του ιστορικού γεγονότος ή φαινομένου, στο οποίο αυτές αναφέρονται” (σ. 25). Ωστόσο, διαβάζοντας κανείς το όλο θεματικό και αναλυτικό πλαίσιο που προτείνεται, αυτή η νύξη στην πολλαπλότητα της ερμηνείας δεν είναι παρά ρητορική. Η αφήγηση εξακολουθεί να εστιάζει στον Ελληνισμό και η Κύπρος εξακολουθεί να θεωρείται αναπόσπαστο μέρος του. Οι μαθητές καλούνται για παράδειγμα να επιχειρηματολογήσουν υπέρ ή κατά της πολιτικής του Καποδίστρια, υπέρ ή κατά της πολιτικής του Τρικούπη και υπέρ ή κατά της Μεγάλης Ιδέας. Η υποτιθέμενη πολυπρισματικότητα τοποθετείται μέσα στο πλαίσιο του έθνους. Πολλαπλές οπτικές επιτρέπονται μόνο μέσα στα πλαίσια του Ελληνισμού και όχι σε σχέση με αυτόν. Και σίγουρα ούτε καν μέσα στα πλαίσια της ε/κ κοινότητας, όπου παρά τις αναφορές στους δύο πόλους (ΑΚΕΛ και Εθναρχία, σ. 55), οι μαθητές δεν καλούνται για παράδειγμα να επιχειρηματολογήσουν υπέρ ή εναντίον της Ενωσης ή υπέρ ή εναντίον της ΕΟΚΑ.

Γενικά η πρόταση για τη δημοτική εκπαίδευση είναι πολύ χειρότερη από αυτή για τη μέση εκπαίδευση. Στη δημοτική εκπαίδευση η ιστορία είναι πολύ πιο περιληπτική και η οθωμανική περίοδος δεν εξετάζεται αυτόνομα όπως η δυτική περίοδος (Φραγκοκρατία και Ενετοκρατία) αλλά εντάσσεται σε τρία κεφάλαια με τίτλο: “Ο Ελληνικός κόσμος από την άλωση (δηλ. της Κωνσταντινούπολης) ως την Επανάσταση του 1821”, “Προετοιμασία και σταθμοί της ελληνικής Επανάστασης” και “Η Κύπρος στην τελευταία περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας 1830-1878” οπότε υποτίθεται ότι εμφανίστηκε το ενωτικό κίνημα. Στους γενικούς στόχους της δημοτικής εκπαίδευσης υπάρχει άμεση αναφορά στην “ιστορική και εθνική ταυτότητα” των μαθητών, την οποία το μάθημα της ιστορίας “θα τους επιτρέψει να αποκτήσουν”. Οι στόχοι και το πλαίσιο της μέσης εκπαίδευσης είναι περίπου τα ίδια, αλλά επειδή το αναλυτικό πρόγραμμα είναι πιο εκτενές, υπάρχουν περισσότερες λεπτομέρειες για την οθωμανική και βρετανική κυριαρχία και για

τα χρόνια της Ανεξαρτησίας.

Η πρόταση της μειοψηφίας δεν αποτελεί μια ριζοσπαστική, εναλλακτική πρόταση. Ωστόσο αποτελεί μια μετριοπαθή μεταρρύθμιση του φιλοσοφικού προσανατολισμού της διδασκαλίας της ιστορίας και μια σχετική πρόοδο για τρεις λόγους:

α. Προσεγγίζει την ιστορία της Κύπρου αυτόνομα, θεωρεί ότι σχετίζεται κυρίως με την ελληνική αλλά δεν υπάγεται σ' αυτή και συνδέεται επίσης και με την ιστορία άλλων μεσογειακών πληθυσμών, καθώς και με την ευρωπαϊκή και παγκόσμια ιστορία. Εδώ στους γενικούς στόχους δεν υπάρχει αναφορά στην ανάπτυξη μιας “εθνικής ταυτότητας” των μαθητών, αλλά μια πιο γενική και ενδεχομένως ενοποιητική “αγάπη για τη χώρα τους” “γνωρίζοντας τις συνθήκες δημιουργίας και ανεξαρτησίας της, τις ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών της”. Επομένως, τόσο θεματικά όσο και αναλυτικά, η Κύπρος καθίσταται το κέντρο της αφήγησης και η “Εθνική Ιστορία” αντιμετωπίζεται ξεχωριστά και σε αντιδιαστολή με την “Επιστήμη της Ιστορίας”.

β. Δεν συνδέει την Ελληνική Επανάσταση του 1821 με την πτώση της Κωνσταντινούπολης στο πλαίσιο της Τουρκοκρατίας, αλλά με τη Γαλλική Επανάσταση του 1789 και την έναρξη της νεωτερικότητας. Σ' αυτό το πλαίσιο η Γαλλική Επανάσταση είχε διαμορφώσει την παγκόσμια ιστορία, ενώ η Ελληνική Επανάσταση διαμόρφωσε την τοπική ιστορία (δηλαδή την ιστορία της οθωμανικής αυτοκρατορίας και της Μεσογείου). Μέσα σ' αυτή τη σχεδόν διεθνιστική οπτική, η πρόταση της μειοψηφίας δίνει περισσότερη έμφαση σε σύγχρονα και παγκόσμια ιστορικά γεγονότα όπως η αποικιοκρατία και η απο-αποικιοποίηση, η Ρωσική Επανάσταση κλπ.

γ. Προτείνει για τα δύο τελευταία χρόνια ανεξάρτητη βιβλιογραφική έρευνα από τους μαθητές κάτω από την επίβλεψη των καθηγητών τους, πάνω σε διάφορα θέματα με τρόπο συγκριτικό:

-οι απαρχές και η ανάπτυξη του Χριστιανισμού και του Ισλάμ

-το πολιτικό και το οικονομικό πλαίσιο της βυζαντινής και οθωμανικής αυτοκρατορίας

-η βιομηχανική επανάσταση και ο ιστορικός καπιταλισμός

-η διαμόρφωση του ελληνικού και τουρκικού έθνους και κράτους

-τα Ηνωμένα Έθνη και η Ε.Ε.

-μετανάστευση, πολυπολιτισμικότητα και κοινωνία των πολιτών.

Γ. Εμπρακτη αντίσταση στον εθνοκεντρισμό

Δεν πρόκειται να αναφερθώ περισσότερο στην πρόταση της μειοψηφίας. Ας περιμένουμε να δημοσιευτεί (πιθανότερο από τους συγγραφείς της παρά από το Υπουργείο Παιδείας) και τότε θα μπορέσουμε να τη συζητήσουμε. Ωστόσο, στο επίπεδο της πολιτικής ανάλυσης ένα πράγμα είναι ξεκάθαρο: ότι μέχρι σήμερα, 6 χρόνια μετά, η κρατική προσπάθεια μεταρρύθμισης της διδασκαλίας της ιστορίας μακριά από τον εθνοκεντρισμό έχει αποτύχει παταγωδώς. Ετσι, ας δούμε τι μπορούμε να κάνουμε στο επίπεδο της κοινωνίας των πολιτών. Αν υπάρχει κάτι ξεκάθαρο μέχρι σήμερα είναι ότι είναι αφελές να μετριάσουμε τις θέσεις και τις προσδοκίες μας και να περιμένουμε από το ίδιο το κράτος να προχωρήσει σε αλλαγές στη σχολική ιστορία. Ο εθνοκεντρισμός εξακολουθεί να είναι κυρίαρχος στην κοινωνία και ακόμα περισσότερο στον κρατικό μηχανισμό που την ελέγχει και αυτό δεν μπορεί να αλλάξει από “τα πάνω”. Ο εθνικισμός είναι μια ηγεμονική κοινωνική δύναμη, είναι ενσωματωμένος στη δημόσια σφαίρα και συζήτηση και ριζωμένος στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η στρατηγική μας για το μέλλον πρέπει να είναι πιο πραγματιστική και ταυτόχρονα πιο επιθετική. Δηλαδή θα πρέπει να επικεντρώσουμε την ενέργεια και τις προσπάθειές μας στην αντίκρουση συγκεκριμένων θεμάτων της “επίσημης ιστορίας” μέσα από εναλλακτικές εκδόσεις που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και στην τάξη. Δηλαδή παρά να προσπαθούμε να διαμορφώσουμε εγχειρίδια ιστορίας, θα πρέπει να στοχεύσουμε σε συμπληρώματα της διδασκαλίας της ιστορίας. Και φυσικά όχι να αναμένουμε από το κράτος να εγκρίνει τη χρήση τους (όπως κάνει – ή τουλάχιστον έκανε στο παρελθόν- ο Ομιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας), επειδή απλώς δεν θα το κάνει. Αν δεν υπάρξει συμφωνία για επανένωση, είναι απίθανο τα

δύο καθεστώτα να αλλάξουν τη βασική, θεμελιώδη ανάγνωση του παρελθόντος. Όπως σημειώνει ο Κιζίλγιουρεκ (2007, POST): “η ιστορία ασχολείται με το μέλλον κι όχι με το παρελθόν” και επομένως, αν δεν διανοιχτεί η προοπτική για ένα διαφορετικό μέλλον, η διδασκαλία της ιστορίας στην ε/κ κοινότητα δεν είναι πιθανό να αλλάξει.

Αυτό βέβαια οδηγεί στο ερώτημα, πώς μπορεί να δημιουργηθεί η προοπτική για ένα διαφορετικό μέλλον στο πλαίσιο ενός εθνικιστικού εκπαιδευτικού συστήματος; Αυτό αποτελεί πολιτικό και πρακτικό ερώτημα και όχι ακαδημαϊκό και θεωρητικό. Επομένως, πολύ συνοπτικά η πρόταση έχει ως εξής: αντίσταση στον εθνοκεντρισμό μέσω εναλλακτικών πηγών και ερμηνειών και αφήγηση διαφορετικών ιστοριών

- δημιουργία διαδικτυακών θεματικών αρχείων σε οπτικοακουστική και σε έντυπη μορφή και διάδοση των πληροφοριών ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές μέσω ανεπίσημων και άτυπων δικτύων
- αποτελεσματική συμπερίληψη των διεθνών και τοπικών ιστοριών, έμφαση στην κοινωνική διάσταση, χρήση της προφορικής ιστορίας και της ανεξάρτητης έρευνας από μέρους των μαθητών
- αποκάλυψη των κρυμμένων αφηγήσεων και αναίρεση της σιωπής και της λογοκρισίας τόσο σχετικά με την καθαρότητα των κυπριακών εθνο-θρησκευτικών ταυτοτήτων όσο και σχετικά με τις πρόσφατες σκοτεινές στιγμές της εθνικής σύγκρουσης
- πραγματική ενασχόληση με τη ιδέα της πολυπρισματικότητας και των πολλαπλών ερμηνειών τόσο μέσα όσο και έξω από την εθνική και κοινοτική ομάδα
- τέλος, προώθηση της δικαιοσύνης ως ο κυπριακός δρόμος προς την πολυπολιτισμικότητα μέσω της ενθάρρυνσης και της οργάνωσης επαφών μεταξύ Ε/κ και Τ/κ εκπαιδευτικών και μαθητών.

Ενα πιο φιλόδοξο σχέδιο που συζητιέται ήδη από μέλη της Πλατφόρμας Εκπαιδευτικών “Ενωμένη Κύπρος” είναι η δημιουργία ενός αυτόνομου

δικοινοτικού σχολείου στη νεκρή ζώνη, αρχικά σε βάση μερικής και αν είναι δυνατό αργότερα πλήρους απασχόλησης. Στις σημερινές συνθήκες δεν φαίνεται να υπάρχει άλλη διέξοδος.

Βιβλιογραφία

Εκπαιδευτική Αλλαγή, όργανο της Συντεχνίας Εκπαιδευτικών Μέσης Εκπαίδευσης “Αλλαγής”, τεύχος 5 και 6, Φεβρουάριος και Μάρτιος 2009

Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, Δημοκρατική και ανθρώπινη παιδεία στην ευρωκυπριακή πολιτεία, Προοπτικές ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού, Μανιφέστο διαμορφωτικής Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης

Μαυράτσας Κάισαρ, Οψεις του ελληνικού εθνικισμού στην Κύπρο, Αθήνα, 1998

Περσιάνης Παναγιώτης, Τα πολιτικά της εκπαίδευσης στην Κύπρο 1812-2009, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, 2010

Το Καλέμι, Πλατφόρμα Ε/κ και Τ/κ εκπαιδευτικών “Ενωμένη Κύπρος” [ε/κ τμήμα], όλα τα τεύχη – ιδιαίτερα το τεύχος Σεπτ. 2009

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο), Αναλυτικό Πρόγραμμα για τη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας στη δημοτική και μέση εκπαίδευση, 2010 (δημοσιευμένη πρόταση της πλειοψηφίας της επιτροπής και αδημοσίευτη πρόταση της μειοψηφίας της επιτροπής)

Hobsbawm Eric and Ranger Terence, The invention of tradition, Cambridge, 1983

Panayiotou Andreas, Lower class political culture and mechanisms/apparatuses setting the parameters of permissible public discourse, PRIO Conference 2009

Papadakis Yiannis, History Education in divided Cyprus: a comparison of G/C and T/C schoolbook on the “history of Cyprus”, PRIO Report 2/2008

POST, Education for Peace II, Comparative analysis of the Old and the New History Textbooks, 2007

ΞΑΝΑΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΤΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: ΕΝΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΛΩΣΗΣ Η ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ;

TOY Dr HAKAN KARAHASAN

Ανάλυση του λεκτικού και οπτικού περιεχομένου των Εγχειριδίων Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια
Εκπαίδευση
Συγκριτική Ανάλυση των παλαιότερων (2004) και των νέων (2009)
Εγχειριδίων Ιστορίας της Κύπρου

Το Ινστιτούτο Ερευνών POST (POST RI) είναι ένας μη κυβερνητικός οργανισμός που ιδρύθηκε από μια ομάδα ανθρώπων, που ο στόχος τους είναι να εργασθούν για τη βελτίωση της Κύπρου στους τομείς του πολιτισμού, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Το POST RI πιστεύει ότι η ειρήνη μπορεί να διατηρηθεί μέσω της εκπαίδευσης και μ' αυτόν το σκοπό έχει αναλάβει διάφορες εργασίες στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση για την Ειρήνη» από το 2004. Το πρώτο πρόγραμμα του POST RI (E4P I) επικεντρώθηκε στην ανάλυση των σχολικών εγχειριδίων της πέμπτης (τελευταίας) τάξης στη στοιχειώδη εκπαίδευση. Το πρόγραμμα αυτό είναι η συνέχεια του προγράμματος Εκπαίδευση για την Ειρήνη I I, που ολοκληρώθηκε το 2007. Παρόλο που το Εκπαίδευση για την Ειρήνη I I ήταν μια συγκριτική μελέτη των παλιών και των αναθεωρημένων εγχειριδίων της Ιστορίας της Κύπρου στη δευτεροβάθμια σχολική εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του ΡΤΚ, το θέμα των εγχειριδίων της Ιστορίας της Κύπρου υπήρξε δημοφιλές και κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας το 2009.

Εισαγωγή

Μια γρήγορη ματιά στην ιστορική εκπαίδευση στην Κύπρο καταδεικνύει το γεγονός πως και οι δύο πλευρές χρησιμοποίησαν την Ιστορία ως ένα μέσο για την οικοδόμηση της «δικής τους» εθνικής ταυτότητας σαν να ήταν η μοναδική και άρα περιθωριοποιώντας την «άλλη». Η διδασκαλία της Ιστορίας αντιμετωπίζεται ως ένα σημαντικό εργαλείο που δημιουργεί εθνικά υποκείμενα. Μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης από το Ρεπουβλικανικό Τουρκικό Κόμμα (ΡΤΚ) και την απόρριψη του δημοψηφίσματος το 2004, για πρώτη φορά μετά από τριάντα χρόνια, αναλήφθηκε

μια αναθεώρηση των εγχειριδίων της Ιστορίας της Κύπρου στην κατώτερη Μέση Εκπαίδευση, η οποία αντικατέστησε τα εγχειρίδια του Vehbi Zeki Serter. Αμέσως μετά την «αναθεώρηση» προκλήθηκε ένας δημόσιος διάλογος και ιδιαίτερα σε σχέση με τον τρόπο που τα διδακτικά εγχειρίδια «διαλύουν» την εθνική συνείδηση.

Μεθοδολογία

Για την ανάλυση των σχολικών εγχειριδίων χρησιμοποιήθηκαν οι αρχές της εκπαίδευσης για την ειρήνη (συμπεριλαμβανομένου και του οπτικού υλικού). Με βάση την ιστορική προοπτική καταδείχθηκε πώς και γιατί άλλαξαν τα βιβλία, πώς χρησιμοποιήθηκε η γλώσσα στα εγχειρίδια καθώς και οι περιγραφές των ιστορικών γεγονότων, η χρήση των οπτικών εικόνων, οι φωτογραφίες και οι χάρτες, όλα αναλύθηκαν απ' αυτή την οπτική γωνία.

Ιστορική προοπτική

Η απόφαση για αντικατάσταση των σχολικών εγχειριδίων της Ιστορίας της Κύπρου το 2004 δε χαιρετίστηκε από όλους και έτσι, άρχισε μια τεράστια συζήτηση γύρω απ' αυτό το θέμα στο βόρειο μέρος του νησιού. Όταν τα βιβλία είχαν δημοσιευθεί, σχεδόν πριν από έξι χρόνια, τα κόμματα της δεξιάς, δημοσιογράφοι και ιστορικοί αντέδρασαν έντονα εναντίον των αλλαγών. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας του 2009 το δεξιό Κόμμα Εθνικής Ενότητας (UBP), ανακοίνωσε ότι αν επανεκλεγόταν στην εξουσία θα ξανάγραφε τα βιβλία της Ιστορίας των Τουρκοκυπρίων. Τα κεντρο-αριστερά κόμματα όπως το CTP και το Κοινοτικό Δημοκρατικό Κόμμα (TDP) υποστήριξαν τα νέα εγχειρίδια και επιχειρηματολόγησαν υπέρ του ότι η αλλαγή από τα παλιά βιβλία ήταν αναπόφευκτη. Επομένως, τα

εγχειρίδια που είχαν αναθεωρηθεί το 2004 μπορούν να ιδωθούν ως ένα βήμα προς τη συμφιλίωση ή προς μια ενωμένη, ομοσπονδιακή Κύπρο, αφού η έμφαση στα κοινά μας στοιχεία μέσα από την Ιστορία αναπόφευκτα συντελεί στην ειρήνη στην Κύπρο (Vural & Özyüanik, 2008). Παρόλο που αμφισβητείτο κατά πόσον οποιαδήποτε καινούρια βιβλία θα μπορούσαν να είναι έτοιμα για το νέο εξάμηνο του 2009, εντούτοις ο κύριος Ντερβίς Ερογλου έκανε δηλώσεις προς το κοινό για τα νέα βιβλία Ιστορίας κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης τύπου στις 8 Σεπτεμβρίου 2009.

Σύγκριση των Εγχειριδίων Ιστορίας της Κύπρου, Τάξη 9 και Τάξη 10

Μια από τις «μεγάλες» διαφορές ανάμεσα στα εγχειρίδια της Ιστορίας της Κύπρου του 2004 και των εκδόσεων του 2009, είναι ότι, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα, οι μαθητές προηγουμένως είχαν τέσσερα εγχειρίδια για κάθε τάξη, ενώ με την τελευταία αναθεώρηση μόνο δύο. Επίσης τα νέα βιβλία περιέχουν λιγότερες πληροφορίες σε σχέση με τα παλαιότερα, όσον αφορά δηλαδή αριθμό σελίδων κ.λ.π. Το βιβλίο του 2009 για την ένατη τάξη καλύπτει τα θέματα: «Η Κύπρος στην Προϊστορική Εποχή και στο Μεσαίωνα» μέχρι το «Η ζωή το Δρ Φαζίλ Κουτσιούκ και η σημασία του για τον Εθνικό μας Αγώνα», ενώ το βιβλίο του 2004 καλύπτει τα θέματα «Η Κύπρος πριν από τους Οθωμανούς», «Οι Οθωμανοί στην Κύπρο» και «Κοινωνικο-οικονομική ζωή κατά τη διάρκεια των Οθωμανικών Χρόνων». Τα βιβλία του 2004 προσπαθούν να μην αντικρίζουν «τον άλλο» μ' έναν αρνητικό τρόπο, αλλά να τηρούν μια ανθρωπιστική στάση. Μια γρήγορη ματιά στους προλόγους δείχνει τη διαφορά στην προοπτική: Η διδασκαλία της Ιστορίας στη σύγχρονη εποχή στοχεύει στην ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης και στην παροχή ενός μέσου που θα βοηθήσει τους νέους να αναπτύξουν τις δικές τους ιδέες. Ενας από τους στόχους της σύγχρονης ιστορικής εκπαίδευσης δεν είναι η άρνηση της ύπαρξης του άλλου, αλλά η μελέτη των γεγονότων από μια πολυπολιτισμική σκοπιά. Όπως δηλώνεται στον Πρόλογο, «εμείς (η επιτροπή του 2009) θα θέλαμε να τονίσουμε ότι ο λόγος που γράψαμε αυτό το βιβλίο Ιστορίας ήταν για να παρουσιάσουμε ιστορικά γεγονότα, να πούμε ότι οι Τουρκοκύπριοι είναι μια κυρίαρχη δύναμη σ' αυτό το νησί και να εκπαιδεύσουμε νέους που εκτιμούν τη δική τους δημοκρατία, το δικό τους κράτος, που είναι ειρηνόφιλοι και αφοσιωμένοι στην επανάσταση και στις αρχές του Ατατούρκ».

9η Τάξη

Το εξώφυλλο του βιβλίου του 2004 παρουσιάζει μια εικόνα της Κερύνειας μ' ένα πλοίο που ταξιδεύει. Δεν υπάρχει καμιά ένδειξη για οποιαδήποτε εθνικότητα ή οτιδήποτε άλλο, αλλά συγκεκριμένα υπονοείται η Κύπρος, αφού η εικόνα δείχνει το λιμάνι της Κερύνειας. Το εξώφυλλο του βιβλίου του 2009 έχει τέσσερις εικόνες: η μεγαλύτερη είναι του Ατατούρκ και κοντά σ' αυτήν, στην αριστερή πλευρά, το οικόσημο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Κάτω από το οικόσημο υπάρχει μια εικόνα από το Αραπαχμέτ (τέμενος) και δίπλα απ' αυτήν μια εικόνα του Οθωμανού Σουλτάνου Σελίμ του Β'. Το βιβλίο του 2004 φαίνεται πιο ουδέτερο, ενώ το βιβλίο του 2009 φαίνεται ότι επιδιώκει να προβάλλει την «Κύπρο ως ένα τουρκικό νησί». Όσον αφορά στο περιεχόμενο των δύο βιβλίων (του 2004 και του 2009) φαίνεται ότι το παλαιότερο προσεγγίζει τα διάφορα θέματα από μια ευρύτερη προοπτική, ενώ αυτό του 2009 είναι πιο «Τουρκο-κεντρικό» και ταυτόχρονα ακολουθεί μια αφήγηση που στηρίζεται στη διαφορά ανάμεσα στους Τούρκους και τους Έλληνες της Κύπρου. Από την άλλη, το βιβλίο του 2004 προτιμά να οικοδομεί μια αφήγηση που βασίζεται στην άποψη πως αυτά που συνέβησαν στο παρελθόν ήταν κακά, αλλά όχι κάτι το ασυνήθιστο σε σχέση με όσα έχουν συμβεί και στον υπόλοιπο κόσμο. Είναι ενδιαφέρον επίσης το ότι το καινούριο βιβλίο του 2009 περιέχει κάποιες «καινούριες πληροφορίες», όπως για παράδειγμα: στη σελίδα 75 μιλά για το “Meclis-i Milli” (Εθνικό Κοινοβούλιο) και τη σημασία του, στη σελίδα 78 αναφέρει ότι, όταν η Τουρκία υπέγραψε τη Συνθήκη της Λωζάννης και δόθηκε στους Τουρκοκύπριους η ευκαιρία να επιλέξουν μεταξύ της βρετανικής ή τουρκικής υπηκοότητας, όσοι προτίμησαν την τουρκική πήγαν στην Τουρκία. Για πρώτη φορά διατυπώνεται από κάποιους συγγραφείς η άποψη ότι «ο Ατατούρκ σκέφτηκε πως αν μεγάλος αριθμός Τουρκοκυπρίων μετανάστευε στην Τουρκία, αυτό θα ήταν επιζήμιο (και για την Τουρκία, αλλά και για τη Βρετανία), έτσι έστειλε αντιπροσώπους στην Κύπρο και τερμάτισε αυτή τη διαδικασία». Το τμήμα «Η κουλτούρα μας» αποτελείται από δύο μέρη: «Η γνωριμία των Τουρκοκυπρίων με το σινεμά» και «Η ίδρυση του Μουσικού Συγκροτήματος Darül-Elhan» (σ.σ. 100-101).

10η Τάξη

Το βιβλίο της Ιστορίας της Κύπρου του 2004 για την 11η τάξη καλύπτει την περίοδο μεταξύ 1960

και 1968. Είναι το τρίτο από τα τέσσερα βιβλία που γράφτηκαν για τα λύκεια. Ο υπότιτλος του βιβλίου είναι 'Κυπριακή Πολιτική Ιστορία'. Συγκρινόμενο με προηγούμενα εγχειρίδια, αυτό του 2004 έχει μια ουμανιστική και ισορροπημένη προσέγγιση σε σχέση π.χ. μ' εκείνα που έβλεπαν τα πράγματα από εθνικιστική σκοπιά. Το βιβλίο του 2004 καλύπτει περιόδους με φιλονικίες όπως την εθνοτική βία της δεκαετίας του 1960, στις οποίες γίνονται αναφορές από επίσημες αφηγήσεις και γνώμες. Σε προηγούμενα εγχειρίδια, αυτή η περίοδος χαρακτηριζόταν ως η περίοδος της Ελληνοκυπριακής επιθετικότητας ενάντια στους Τουρκοκύπριους, μια περίοδος σκότους, απελπισίας και σύγκρουσης. Αντιθέτως, αυτό το βιβλίο παρουσιάζει μια πολύ διαφορετική άποψη με το λεκτικό και οπτικό περιεχόμενό του. Το κοινωνικό στοιχείο είναι επίσης έντονο στα βιβλία του 2004 τονίζοντας τις κοινές ανησυχίες και τα κοινά προβλήματα και των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο.

Διάφορα παραμελημένα ιστορικά ζητήματα όπως τα εκπαιδευτικά ζητήματα εκείνης της εποχής και η ανάπτυξη των Ελληνοκυπριακών και Τουρκοκυπριακών μέσων ενημέρωσης επίσης συμπεριλαμβάνονται.

Η Τούρκικη Ιστορία της Κύπρου αναθεωρείται για δεύτερη φορά: Είναι αυτό ένα βήμα μπροστά; Σε αντίθεση με τα προηγούμενα βιβλία, οι τοπικοί ακαδημαϊκοί δεν χρησιμοποιήθηκαν για τα βιβλία του 2009. Το πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου εξετάζει την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επιχειρηματολογείται ότι οι Τουρκοκύπριοι ήταν αναγκασμένοι να αμύνονται και γι' αυτό ίδρυσαν οργανώσεις άμυνας. Ενώ αυτό το θέμα είχε αναφερθεί με συντομία στο προηγούμενο βιβλίο, αυτός ο τόμος το καλύπτει περισσότερο. Το δεύτερο μέρος του κεφαλαίου έχει να κάνει με τις συμφωνίες εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας: Τις συμφωνίες Ζυρίχης Λονδίνου, τη Συμφωνία Εγγυήσεων και τη Συμφωνία Στρατιωτικής Συμμαχίας. Δυο παραπομπές εξηγούν τι είναι ο εγγυητής και τι είναι τα δικαιώματα βέτο. Αυτό ακολουθείται από το πόσο σημαντικό ήταν για την Τουρκοκυπριακή κοινότητα η αποφυγή της Ένωσης, τα δικαιώματα βέτο, οι ξεχωριστοί δήμοι και η εγγύηση της Τουρκίας. Κάποιος μπορεί να επιχειρηματολογήσει ότι αυτά είναι Τουρκοκυπριακο-κεντρικά. Το επόμενο κεφάλαιο απεικονίζει τη διαδικασία από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας μέχρι το Δεκέμβριο του 1963. Το εγχειρίδιο ρίχνει το φταίξιμο στους Ελληνοκύπριους για τα προβλήματα και υπαινίσσεται ότι υπήρχε κρυφή ατζέντα πίσω από τις πράξεις

τους. Η επόμενη ερώτηση προς συζήτηση για τους μαθητές επιχειρηματολογεί ότι αν και τα 13 σημεία για τροποποίηση του συντάγματος φαίνεται να έδιναν κάποια δικαιώματα στους Τουρκοκύπριους, εντούτοις ήταν γεμάτα παγίδες.

10η Τάξη

Το τρίτο κεφάλαιο τιτλοφορείται «Πράξεις των Ελληνοκυπρίων για να Καταστρέψουν την Κυπριακή Δημοκρατία, Τουρκοκυπριακή Αντίσταση και Πολιτικές Εξελίξεις (1963-67)». Προκαταρκτικές ερωτήσεις προτού ξεκινήσει το κεφάλαιο ρωτούν: «Ποιοι ήταν οι ηγέτες και σχεδιαστές του Σχεδίου Ακρίτας; Εξέτασε την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο και εκτίμησε εάν αυτά εξυπηρετούν την αποστολή τους. Ερεύνα τη σπουδαιότητα της περιοχής Κουμσάλ σε ότι αφορά τον αγώνα των Τουρκοκυπρίων». Το τμήμα Α κάνει μια αφήγηση σχετικά με την «Ελληνοκυπριακή Επιθετικότητα, τις μάχες στη Λευκωσία, Αγιο Βασίλειο, Μπογάζι, Λάρνακα, Λεύκα, Λεμεσό και Πάφο, την αντίσταση στα Κόκκινα και τη μάχη στην Αμμόχωστο. Όπως και στα αυθεντικά βιβλία ιστορίας, παρουσιάζεται μια φωτογραφία των δολοφονημένων παιδιών του στρατηγού των Τουρκοκυπριακών δυνάμεων Νιχάτ Ιλχάν. Όμως δεν είναι η καλά γνωστή φωτογραφία με το μπάνιο η οποία είχε κακή επίδραση πάνω στην ψυχολογία των μαθητών. Οι δυσκολίες των Τουρκοκυπρίων, ο τρόπος με τον οποίο τους επιτέθηκαν οι Ελληνοκύπριοι και η ηρωική τους αντίσταση εξηγούνται μ' ένα συναισθηματικό και ζωντανό τρόπο. Χρησιμοποιούνται αρκετά εικόνες των «μαρτύρων», πολεμικά μνημεία, νεκροταφεία, πολεμιστές με όπλα, κατατρεγμένες γυναίκες και παιδιά που βρίσκουν καταφύγιο σε Τουρκικά σχολεία. Το τμήμα Β αναφέρεται στην ίδρυση του ραδιοσταθμού Μπαϊράκ, τη σπουδαιότητά του μέσα στον αγώνα της Τουρκοκυπριακής ιστορίας και τον τρόπο με τον οποίο αυτός ο ραδιοσταθμός αναπτέρωσε το ηθικό των ανθρώπων. Το τμήμα Γ καλύπτει το συνέδριο του Λονδίνου, την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών τον Μάρτιο του 1964 και την απαγόρευση επιστροφής στην Κύπρο του Ραούφ Ντεκτάς από τον Μακάριο. Το τελευταίο μέρος περιγράφει τα περιστατικά του 1967 στο Λευκόνοικο και στο Μπογάζι και το τελεσίγραφο της Τουρκίας ενάντια στην Ελληνική Χούντα. Το μέρος αυτό επίσης επικεντρώνεται στην περίοδο 1963-1974 και αναφέρεται στους λόγους οι οποίοι έδωσαν ώθηση στο ξεκίνημα των σποραδικών δικοινοτικών συνομιλιών μέχρι το 1974. Επίσης αναφέρεται στην

«Ειρηνική Επιχείρηση» του 1974, το σχέδιο για Ενωση του Μακάριου, το οποίο είχε σκοπό να καταστρέψει τους Τουρκοκύπριους πάνω σε μακροπρόθεσμη βάση και μετά να τους ενσωματώσει, ενώ οι οπαδοί της ΕΟΚΑ Β' ήθελαν να πραγματοποιήσουν την Ενωση πάνω σε βραχυπρόθεσμη βάση, χρησιμοποιώντας βίαια μέσα (2009, σ. 56). Στην περίοδο «Επιχείρησης Ειρήνης»: οι λόγοι και οι δικαιολογίες της στρατιωτικής επιχείρησης, η πρώτη «επιχείρηση ειρήνης», οι συνομιλίες της Γενεύης, η δεύτερη «επιχείρηση ειρήνης» και οι συνολικές συνέπειες της επιχείρησης. Οπτικά, όπως εικόνες τουρκικών πλοίων, στρατιωτών, αλεξιπτωτιστές, ελικόπτερα, τανκς, χάρτες οι οποίοι δείχνουν την πορεία του τουρκικού στρατού και τα παιδιά που παρακολουθούν τους Τούρκους στρατιώτες σε μιλιταριστικούς τόνους. Οι σφαγές από Έλληνες στα τουρκικά χωριά Αλόα, Μουρατάγια, Σανταλάρης and Τόχνη αναφέρονται, συνοδευόμενες από φωτογραφίες δολοφονημένων παιδιών όπως επίσης και ομαδικοί τάφοι. Υπάρχει ένα διάγραμμα το οποίο μετρά την κλίμακα των ελληνικών και των τουρκικών στρατευμάτων στην περιοχή της Αμμοχώστου, το οποίο δείχνει τη συντριπτική υπεροχή των ελληνικών στρατευμάτων. Κάτω από το διάγραμμα, μια φωτογραφία των Τουρκοκυπριακών Ειρηνευτικών Δυνάμεων όπως επίσης και των Τουρκικών Δυνάμεων Ασφαλείας παρουσιάζεται ως «οι σωτήρες μας».

Μόνο οι θετικές συνέπειες της «επιχείρησης ειρήνης» παρουσιάζονται. Το μέρος το οποίο εξηγεί την «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου», τη σημαία της, ένα χάρτη της Κύπρου και μια εικόνα της γιγαντιαίας σημαίας πάνω στην οροσειρά του Πενταδακτύλου παρουσιάζονται στο 7ο κεφάλαιο. Στο τέλος του κεφαλαίου, η έννοια της αυτοδιάθεσης εξηγείται μ' έναν κύκλο και η ερώτηση για έρευνα ζητά από τους μαθητές να μαζέψουν πληροφορίες για την ανακήρυξη από διαφορετικές πηγές. Το τελικό κεφάλαιο καλύπτει πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις από το 1983 μέχρι σήμερα. Το βιβλίο περιλαμβάνει μερικές πληροφορίες για το Σχέδιο Ανάν, συνομιλίες και διαδηλώσεις. Δυο εικόνες από μαζικές διαδηλώσεις παρουσιάζονται στο τελευταίο μέρος, όπου Τουρκοκύπριοι κρατούν σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφίσες του ΝΑΙ και Έλληνοκύπριοι την Ελληνική και Κυπριακή σημαία και αφίσες του ΟΧΙ.

Συμπεράσματα

Το νέο βιβλίο παρουσιάζει την τουρκοκυπριακή ιστορία από την επίσημη τουρκική οπτική. Η επίδραση του εθνικισμού μπορεί να παρατηρηθεί σε όλο το εγχειρίδιο. Σε αντίθεση με τα εγχειρίδια του 2004, δεν υπάρχει αναφορά στο κοινό παρελθόν και στις κοινές εμπειρίες της Τουρκικής και Ελληνικής κοινότητας της Κύπρου. Ο προηγούμενος προϊστάμενος του Τουρκοκυπριακού τμήματος Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Δόκτωρ Hasan Alicik ανέλυσε το εγχειρίδιο, οργάνωσε στατιστικές τις οποίες δημοσίευσε στην εφημερίδα Yeniduzen και κατέληξε στο ότι τα νέα βιβλία είναι άκρως εθνικιστικά. Τα τέσσερα βιβλία Κυπριακής Ιστορίας τα οποία ετοιμάστηκαν από την κυβέρνηση του CTP για τις λυκειακές τάξεις 9, 10, 11 και 12 έχουν αναλυθεί και συγκριθεί με αυτά του παρόντος κόμματος εξουσίας. Το περιεχόμενο και οι εικόνες των βιβλίων έχουν εκτιμηθεί από την οπτική της ειρηνικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα ευρήματα αυτής της συγκριτικής έρευνας, τα παρόντα βιβλία Ιστορίας επανήλθαν σε μια εθνοκεντρική προσέγγιση, χρησιμοποιώντας περισσότερο και στρατιωτικό τόνο όπως επίσης και εικόνες. Η συμπερίληψη των πολιτικών εξελίξεων που αφορούν τους Έλληνοκύπριους σε σχέση και παράλληλα με τους Τουρκοκύπριους έχει εγκαταλειφθεί. Επιπρόσθετα, δε γίνεται αναφορά στις μειονότητες της Κύπρου όπως τους Αρμένιους και τους Μαρωνίτες. Η παρουσίαση ελληνοκυπριακών απωλειών και πόνου κατά την διάρκεια των ανταγωνιστικών περιόδων αποφεύγεται. Σ' ότι αφορά τη μεθοδολογία διδασκαλίας, δεν υιοθετεί τη μαθητοκεντρική προσέγγιση στο βαθμό που το έκαναν τα προηγούμενα βιβλία.

Μετάφραση: Χρίστος Αχνιώτης – Μαρία Μαυραδά

